

“În abordarea postmodernă a epistemologiei științelor sociale, care este pe cale de a depăși imitarea pur și simplu a preocupărilor și concluziilor curentului dominant din epistemologia științelor naturii, știința militară ne apare la sfârșitul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea, ca un ansamblu de cunoștințe a căror tendință o constituie descrierea exhaustivă a domeniului militar.”

TRATAT DE ȘTIINȚA MILITARĂ, volumul I, Editura Militară, 2001, pag. 19

ANUL I, 2001, NR.1
BUCUREȘTI - ROMÂNIA

Respice, Aspice, Prospice

ACADEMIA OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN
ROMÂNIA
SECȚIA ȘTIINȚĂ MILITARĂ

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE

STUDII MILITARE DE APĂRARE

ANUL I, 2001, NR.1
BUCUREȘTI - ROMÂNIA

CUPRINS

MESAJE

- Președintele Academiei Oamenilor de Știință din România
➤ *Prof. univ. dr. Vasile Căndea*..... 1
- Șeful Statului Major General al Armatei României
➤ *General dr. Mihail Popescu*..... 2
- Președintele Uniunii Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră
➤ *General locotenent (r) prof.univ.cons.dr. Iulian Topliceanu*..... 3

ARGUMENT

- *General locotenent (r) prof.univ.cons.dr. Valentin Arsenie*..... 4

DISCURSURI DE RECEPȚIE

- Sistemele C4I ale Armatei României
➤ *General maior dr. Constantin Mincu*..... 5
- Știința militară de la artă, la doctrină, la știință
➤ *General locotenent (r) conf.univ.dr. Neculai Stoina*..... 10
- Interesul național și reflectarea acestuia în arta militară
➤ *General dr. Mihail Popescu*..... 16

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

- Arta strategică o supraștiință pentru un management superior
➤ *General de brigadă prof.univ.dr. Constantin Onișor*..... 22
- Tactica în secolul XXI
➤ *General locotenent dr. Eugen Bădălan*
➤ *General locotenent (r) prof.univ.cons.dr. Valentin Arsenie*..... 26

EVENIMENT EDITORIAL..... 31

COLEGIUL DE ADMINISTRAȚIE

Președinte:

General doctor Mihail Popescu

Vicepreședinte:

General locotenent (r) prof.univ.cons.dr. Valentin Arsenie

Membri:

General locotenent dr. Eugen Bădălan
General maior conf. dr. Teodor Cearapin
General locotenent (r) prof.univ.cons. dr. Iulian Topliceanu
General maior prof.univ.cons. dr. Costache Codrescu
Contraamiral prof.univ.dr. Gheorghe Marin
General de brigadă prof.univ. dr. Constantin Onișor
Comandor prof.univ. Florian Rîpan

COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor șef:

General de brigadă prof.univ.dr. Constantin Onișor

Redactori:

General locotenent (r) dr. Mihai Iliescu
General maior dr. Constantin Mincu
Colonel prof.univ. dr. Gheorghe Toma
Colonel prof.univ. dr. Gheorghe Boaru
General de brigadă (r) prof.univ.cons.dr. Niculac Ciobanu

SECRETAR GENERAL

Colonel prof.univ.dr. Viorel Buța

SECRETAR TEHNIC

Maior lect.univ.dr. Ion Roccanu
Căpitan Marius Stănculescu

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATA

M.m. Costel Voica
Plt.maj. Vlăduț Curcă

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Academia Oamenilor de Știință din România

Calea Griviței 21, sector 1,

Telefon: 4.01 / 659.27.25

Telefon: 4.01 / 469.20.72

Fax: 4.01 / 650.59.30

e-mail: romscient@post.ro

I.S.S.N. 1582-7410

15.02.2001

Data apariției

ÎN ATENȚIA AUTORILOR

Pentru editarea Revistei în condiții cât mai bune, reținem atenția autorilor cu câteva recomandări:

- ✦ materialele trimise spre publicare în Revista de Științe Militare se vor expedia în două exemplare la: Academia Oamenilor de Știință din România, Calea Griviței 21, sector 1, București;
- ✦ articolele vor fi dactilografiate pe hârtie corespunzătoare, format A4, încadrate pe pagină, cu o margine lată de 2,5-3,5 cm în partea stângă, cu 32-35 rânduri pe pagină, pe o singură față;
- ✦ se vor menționa numele și prenumele autorului, specialitatea și titlurile științifice, funcția încadrată și adresa exactă a acestuia; responsabilitatea ca articole expediate pe adresa revistei pentru publicare să nu fie trimise în același timp și la alte publicații aparține autorilor;
- ✦ materialele să nu depășească 5-10 pagini;
- ✦ insistăm asupra folosirii unui limbaj clar și cursiv și dorim a se specifica – acolo unde este cazul – locul din text unde urmează să fie introduse eventualele grafice, tabele, statistici, fotografii etc.;
- ✦ se vor evita abrevierile în titlu și uneori în text cu excepția celor consacrate; utilizarea, totuși, a acestora trebuie să fie precedată de terminologia completă, atunci când se folosesc pentru prima dată în text;
- ✦ graficele, desenele, statisticile, legendele și fotografiile vor fi executate pe un suport corespunzător (hârtie, calc etc.), cu tuș negru și respectiv vor trebui să aibă un contrast corespunzător;
- ✦ bibliografia va fi indicată la sfârșitul materialului, în ordinea în care se fac referirile în text și marcate cu cifre arabe sau asterix; aceasta va cuprinde: autorul, titlul (în limba originală), editura, anul – pentru cărți și pentru periodice – autorul, titlul materialului, revista, anul, numărul, paginile;
- ✦ în legătură cu conținutul materialelor, ideile prezentate, comentariile făcute și expresiile folosite, redacția va respecta stilul autorului, însă responsabilitatea asupra lor va aparține acestuia;
- ✦ articolele neacceptate pentru publicare nu se restituie autorilor.

Revista de Științe Militare este o publicație menită să reflecte idei și opinii semnificative privind problemele științei militare care suscită interes în România și nu numai. Opiniile exprimate aparțin autorilor articolelor publicate și nu întotdeauna reflectă, în mod necesar, vederile sau convingerile Secției de Știință Militară din Academia Oamenilor de Știință din România.

Secția de Știință Militară, deși este cea mai tânără dintre componentele Academiei noastre, în doar cinci ani de la constituire s-a afirmat ca un adevărat element de referință pentru mediile științifice naționale și pentru elita oștirii românești. Putem spune că ea deja ne-a obișnuit cu reușite de excepție și roade valoroase.

La loc de mare cinste printre rezultatele sale se înscrie acum și inițiativa de a edita o revistă consacrată studierii și dezvoltării științei militare autohtone.

Grație strădaniilor înverșunate și eforturilor neconținute ale domnilor general dr. **Mihail Popescu** și general locotenent (r) profesor universitar consultant dr. **Valentin Arsenie**, avem acum prilejul să vedem îndrăzneța inițiativă împlinită, prin apariția primului număr al revistei și să fim părtași la lansarea sa către cititori.

Merite incontestabile revin tuturor membrilor secției întrucât, iată, prin editarea amintitei publicații periodice, îi probează și îi demonstrează competențele de adevărat și prodigios, modern și eficient for științific de specialitate.

Mai mult de atât, avem temeiul să ne convingem că prin acest inedit mijloc de comunicare, secția pătrunde cu pertință în planul actualelor dezbateri științifice, în circuitul informațional de specialitate intern și internațional.

Gândirea militară românească și actuala sa elită științifică dispun acum inclusiv de necesarul și utilul suport comunicațional pentru a-și face cunoscută opera, atât în țară, cât și peste hotare, pentru a-și populariza aportul deosebit la soluționarea problemelor apărării și securității naționale, la realizarea obiectivelor de accesare a armatei și țării în structurile europene și euroatlantice.

În numele meu și al întregii conduceri a Academiei Oamenilor de Știință din România, vă felicit cu prilejul împlinirii acestei minunate inițiative, iar revistei pe care o lansăm, îi dorim să apară cu o frecvență constantă, să aibă o viață lungă în beneficiul colaboratorilor și al publicului său cititor, al întregii noastre științe militare, actuale și de viitor.

Fie-mi îngăduit să doresc revistei tipărire statornică, printr-un condei valoros, riguros întru vigoarea și trăinicia științei militare românești, la locul și cu meritele ce i se cuvin în planurile științei militare universale.

Președintele Academiei Oamenilor de Știință din România

Prof. univ. cons. dr. Vasile Cândea

Începutul noului secol și mileniu se vrea de bun augur și pentru mass-media din România și publicistica noastră periodică militară.

Astăzi avem minunatul prilej și plăcerea deosebită să salutăm apariția și să lansăm primul număr al unei noi publicații periodice - *Revista de Științe Militare*.

Așa cum titlul său o recomandă, revista este pusă în slujba tuturor celor ce vor să contribuie la studierea și dezvoltarea științelor militare moderne dar, totodată, ea constituie o inedită, utilă și prestigioasă publicație a elitei științifice a Oștirii Române. Inedită este pentru că își propune să acopere un loc gol din arealul mass-mediei românești; utilă și prestigioasă este și va fi pentru că va înscrie și propulsa gândirea militară românească pe locul binemeritat, ce se cuvine a-l avea în cadrul larg al științelor contemporane, universale.

Totodată, salutăm apariția acestei reviste și pentru oportunitatea editării ei prin care se răspunde cu pertință câtorva deziderate majore actuale de securitate națională, strategice și politico-militare. În paginile ei suntem siguri că își vor găsi locul toate genurile de articole prin care se valorifică rezultatele investigațiilor și roadele eforturilor elitei științifice militare de soluționare a problemelor din domeniul de referință, precum și ale celorlalți autori, din rândurile personalului cu funcții de răspundere pe plan social, politic, economic, juridic pentru asigurarea apărării țării, ordinii de drept constituționale și liniștii publice.

Revista poate constitui locul ideal pentru a fi publicate contribuțiile autorilor la asigurarea bunului mers al proceselor de restructurare și modernizare ale Armatei României, de realizare a compatibilității și interoperabilității acestora cu instituțiile similare din statele dezvoltate ale lumii, având toate șansele să devină adevărata tribună a dezbaterilor și soluțiilor științifice pentru dezideratul național de aderare a României la organisme europene și euroatlantice de securitate.

Domnilor colegi,

Îngăduiți-mi vă rog să apreciez că, prin însăși apariția și editarea acestei reviste, am făcut un pas important pe calea interoperabilității, prin comunicare, prin pătrunderea în fluxul științific intern și internațional, acum când aproape unanim se afirmă că intrăm în era civilizației informaționale.

Cu prilejul primei apariții urăm succes deplin colaboratorilor, dorim publicului cât mai mult timp la dispoziție s-o citească, iar revistei cât mai multe și dese apariții într-o viață îndelungată de editare modernă, pertinentă.

La bună scriere, tipărire și citire, ție nou apărută Revistă de Științe Militare !

Șeful Statului Major General al Armatei României

General dr. Mihail Popescu

Este un deosebit prilej pentru mine, în calitate de membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România și, în același timp, președintele Uniunii Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza”, să adresez un călduros salut și un sentiment de satisfacție cu ocazia apariției sub egida Academiei Oamenilor de Știință din România, a primului număr al Revistei de Științe Militare, care vine să îmbogățească marele tezaur științific existent în domeniul militar.

Apariția acestui prim număr al Revistei de Științe Militare este, în același timp, o recunoaștere unanimă a competenței și contribuției cadrelor militare, indiferent de poziția lor față de armată, la activitatea de cercetare științifică și, pe această cale, la dezvoltarea legăturilor între elita armatei și reprezentanții celorlalte medii științifice românești.

Este, deasemenea, un prilej de justificată mândrie pentru întregul corp al cadrelor militare în rezervă și în retragere, că în rândul acestuia, un număr însemnat de generali și ofițeri, cu înaltă pregătire și experiență, a reușit să pătrundă tainele științelor militare, să realizeze lucrări de valoare în domeniu, de un larg interes pentru cadrele de comandă, de stat major și din învățământul superior militar.

Multe din aceste materiale proiectează problemele de ordin strategic și operativ ale viitorului, lucrări care legitimează capacitatea de creație a acestor cadre. Elita militară de mâine trebuie să își asume pe fond decizia elitei militare de astăzi. Până la urmă, elita militară națională este instituția gândirii militare românești.

Obiectivele Academiei noastre – relații și colaborări cu organizații științifice academice, din țară și străinătate, popularizarea rezultatelor muncii de cercetare și a experiențelor membrilor ei în țară și peste hotare, promovarea contactelor internaționale cu oameni de știință străini și români din afara țării, creează premisele îmbogățirii tezaurului științific militar românesc cu teze și experiențe moderne și ridică prestigiul internațional al cercetării românești în domeniul științelor militare universale.

Sperăm că Revista de Științe Militare se va remarca și în această direcție.

Ne exprimăm convingerea că apariția acestui prim număr al Revistei de Științe Militare va fi de bun augur, se va bucura de o apreciere și o recunoaștere unanimă a specialiștilor în domeniu și se va număra printre editorialele de maximă importanță.

Bun venit Revistei de Științe Militare în peisajul științific militar românesc, viață lungă și un loc fruntaș în elita lucrărilor științifice militare de azi și de mâine.

La mulți ani !

PREȘEDINTELE U.N.C.M.R.R.

General locotenent (r) prof. univ. cons. dr. IULIAN TOPLICEANU

ȘTIINȚĂ MILITARĂ ȘI COMUNICARE ÎN ERA ȘI CIVILIZAȚIA GEOINFORMAȚIEI

Omenirea a pășit în primul secol al unui nou mileniu. Tot mai multe voci rostesc răspicat sau își lasă vorbele tipărite pentru diagnosticarea situației ei la o nouă răscruce a civilizației. Totodată, îi prevăd intrarea într-o eră a informației. Seva ei va provenii din energia informațională.

Într-o asemenea perspectivă, știința se va simți în largul ei, mai ales pe valurile tripticului pe care îl formează alături de informație și comunicare. Mass-media o vor favoriza și dinamiza mai mult ca oricând.

Știința militară universală contemporană va beneficia de acest context prielnic, pentru a se înnoi și adapta rapid la cerințele câmpului de luptă modern la problematica fascinantă iscată de tehnologiile informatice și electronice de vârf, dar îndeosebi de impactul lor asupra războiului și implicațiile acestora în domeniile securității și apărării.

La rândul său, știința militară românească trebuie să progreseze rapid pe calea modernă a erei informaționale. Făcând abstracție de epoca pasului pe loc în cadența comandată, timp de aproape o jumătate de secol, de regimul anterior (până în 1989), acum știința militară românească trebuie să atace frontal și penetrant “schimbarea paradigmei” propusă de istoricul Thomas Kuhn încă din 1962 (în lucrarea sa *Structura revoluției științifice*), adoptând, ca deviz sugestia soților Heidi și Alvin Toffler (în lucrarea *Război și antirăzboi*), că războiul intră în cel de-al treilea val, în care puterea se va baza pe tehnologia informațiilor. A sosit momentul când trebuie să se implice, să se afirme și să obțină consacrarea în dezbaterea actuală pe teme schimbării paradigmelor în strategie și derulării revoluției în afacerile militare. Pentru vremuri noi revelația și revoluția solicită o nouă paradigmă. Revoluția științifică o fundamentează și o promovează, permițând astfel progresul științei.

Rolul vectorilor informaționali și al mijloacelor de comunicare crește mai mult ca oricând în asemenea condiții, iar războiul informațional este mai rapid decât oricare dintre formele de război. Sateliții și computerele au revoluționat comunicarea. Audio-vizualul au adus-o pe culmea oportunității. Imaginea cu fascinația sa și cuvântul pot fi transmise încă din prima secundă a acțiunii de luptă. De aceea, războiul poate îmbrăca acum și haina “spectacolului live”, vizibil din orice punct al globului.

În asemenea condiții s-ar putea pune întrebarea dacă și-ar mai avea rostul o revistă scrisă? Oricine, furat de mirajul comunicării actuale, ar răspunde prompt: NU. Și totuși, revista este necesară, utilă, eficientă. Mijloacele de comunicare audio-vizuale asigură viteza performantă a fluxului informațiilor, dar pentru revoluționarea și progresul științei aceasta nu este suficientă.

Am pledat și ne-am luptat pentru editarea revistei pentru că își va avea rostul său ca orice produs tipărit, desigur astăzi avantajos, modern, cu ajutorul tehnologiei informatice. Rolul și-l va demonstra singură, dar până atunci să luăm drept argumente aprecierile lui Hugo, valabile și astăzi. Pentru marele Hugo presa este “formidabila locomotivă a gândirii universale”, pentru că tiparul, “furnicarul inteligenței”, este “modul de expresie al umanității care se reînnoiește total, a gândirii care leapădă o formă și îmbracă alta, o totală și definitivă schimbare a pielii șarpelui simbolic, care, de la Adam încoace, reprezintă inteligența”.

Președintele Secției de Știință Militară a Academiei Oamenilor de Știință din România

General locotenent (r) prof. univ. cons. dr. VALENTIN ARSENIE

SISTEMELE C4I ALE ARMATEI ROMÂNIEI *

General maior dr. Constantin Mincu

Dezvoltările rapide în tehnologie și, în special, în domeniul informațional determină ca situația geostrategică din zilele noastre să devină din ce în ce mai complexă, tendință care se va accentua și mai mult în deceniile următoare.

Comunicațiile globale accelerează și extind cunoașterea evenimentelor, a problemelor și preocupărilor din toate zonele lumii.

În era informațională, pe primul plan se situează exploatarea tehnologiei informației și comunicațiilor, pentru a facilita răspândirea și prelucrarea rapidă a datelor și informațiilor. Acestea, la rândul lor, revoluționează modul în care interacționează statele, instituțiile și oamenii, schimbă radical principiile tradiționale ale managementului și organizării, iar în domeniul militar își pun amprenta asupra structurii, dotării, instruirii, luptei și operației, protecției și modului în care armatele participă la soluționarea conflictelor.

În scopul unei evidențieri cât mai realiste a problemelor specifice științei militare, în acest nou context este deosebit de util să se caracterizeze unele medii informaționale, care au un important impact asupra aspectelor studiate, astfel: *mediul informațional global* cuprinde personalitățile, organizațiile, sistemele etc., multe dintre ele în afara controlului militar sau al autorităților naționale de comandă, care colectează, prelucrează și distribuie informațiile la nivel național și internațional; *infrastructura informațională națională*, alcătuită din rețelele de telecomunicații publice și private, tehnologiile de satelit, terestre și radio ce livrează informații instituțiilor și persoanelor la domiciliul acestora, informațiile și conținutul acestora care circulă în infrastructură pentru bazele de date, terminalele hardware și produsele software pentru accesul la informații, personalul care colectează, prelucrează, stochează și generează noi informații etc.; *infrastructura informațională a apărării* cuprinde resursele necesare pentru transferul, prelucrarea, stocarea și afișarea informațiilor, mijloacele tehnice pentru comandă și control, cercetare și alte categorii de mijloace pentru transmiterea vocii, a imaginilor fixe și aflate în mișcare, asigurarea serviciilor multimedia deosebit de utile sistemului național de apărare; *mediul informațional militar*, compus din sistemele informaționale și structurile proprii și ale adversarului, militare și de alte categorii, ce sprijină sau influențează în mod semnificativ operațiile militare; acesta trebuie să asigure servicii pentru conectarea terminalelor de la domiciliu la sistemele din zona de operații, trecerea de la starea de pace la cea de război, asigurarea suportului tehnic pentru comunicații în timp real, necesare pentru îndeplinirea misiunii și cooperarea între toate categoriile de structuri militare, economice, sociale, politico-administrative locale, zonale și naționale; *sistemele informaționale (C4I)*, alcătuite din infrastructura, personalul și componentele care colectează, prelucrează, stochează, transmit, afișează, distribuie și acționează în conformitate cu informațiile obținute. Acestea formează structura care sprijină procesele de stat-major, pe cele de elaborare a deciziilor și care asigură o imagine comună relevantă ce contribuie la sincronizare în utilizarea forței, comutarea sistemelor de senzori și de armament de către comandanți, susține capacitatea de luptă și protejează activitățile și sistemele de comandă și control.

Corelația dintre aceste medii este prezentată în figura 1.

Dezvoltarea fără precedent din tehnologia informației și a comunicațiilor a creat noi procedee de gestionare și prelucrare a datelor, care includ imagini, grafică, scheme, hărți digitizate, baze de date care se combină cu tehnici moderne de comunicații (sateliți, stații radio cu salt de frecvență, radiorelee pe microunde, stații radio troposferice și ionosferice) și asigură infrastructuri globale, naționale și militare.

La baza funcționării sistemului de comandă și control stau informațiile utile despre evenimente, mediu, adversar și trupele proprii care influențează sau pot afecta acțiunile militare și care, în urma proceselor de prelucrare, analiză, stocare și valorificare, fundamentează decizia și contribuie substanțial la obținerea supremației informaționale.

„Supremația informațională reprezintă gradul de dominare informațională care oferă personalului posibilitatea de a utiliza sistemele informaționale (C4I) pentru a obține avantaje operaționale în conflict sau de a controla o anumită situație, concomitent cu reducerea posibilităților adversarului de a utiliza informațiile necesare proceselor similare pentru trupele proprii”¹.

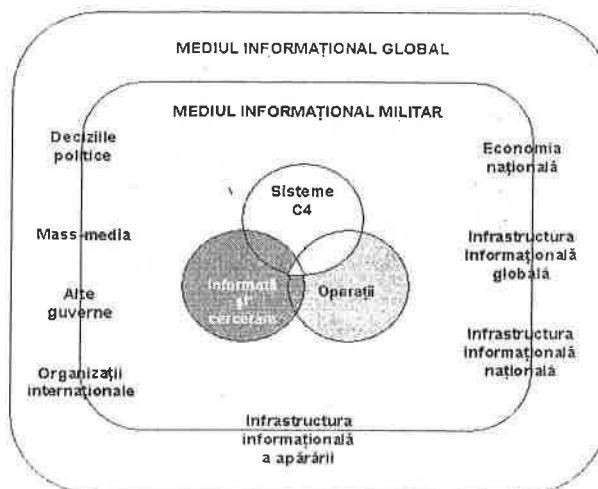

Figura 1. Mediul informațional global și militar

* A fost prezentat la A.O.Ș. – R. La 10 mai 2000

¹ Joint Doctrine For Operations Security. Departament of Defence. Washington. D.C.. 1994. p.63.

Realizarea superiorității informaționale cuprinde două componente egale ca importanță – acumularea și protecția capacităților informaționale proprii și degradarea capacităților informaționale ale adversarului.

În realizarea acestor deziderate capitale pentru obținerea succesului în acțiunile militare, un rol foarte important îl au sistemele de comandă, control, comunicații, computere și informații (C4I).

Sistemele integrate de comandă și control de tip C4I sunt destinate să-l servească pe comandant și statul său major, formând un indispensabil „sistem nervos” care interconectează toate punctele de comandă și oferă un suport tehnic solid pentru cunoașterea spațiului de luptă și a evoluției acțiunilor militare, contribuind definitiv la succesul acestora.²

Ceea ce unește subsistemele componente sunt informațiile și procesele pe care le suportă acestea și care se întrepătrund și se condiționează reciproc.

Sistemul informatic reprezintă un ansamblu de echipamente, metode, proceduri, software și personal pentru realizarea funcțiilor de prelucrare a informațiilor. Din punctul de vedere al arhitecturii, sistemele informatice tactice sunt configurate ca rețele de calculatoare cu mijloace tehnice și produse software adecvate, cu o dezvoltare în funcție de eșalonul servit și de cerințele de prelucrare informațională solicitate. Acestea se interconectează prin diferite categorii de mijloace de comunicații (radioreleu, radio HF și VHF, satelit, linii din sistemul de telecomunicații național).

Aceste rețele locale de calculatoare au, de regulă, o structură în stea, utilizează cele mai recente tehnologii, produse software moderne, echipamente tehnice comerciale, sisteme expert, inteligență artificială.

Din punct de vedere tehnic, un asemenea sistem are următoarea componență: autospeciale de comunicații și computere, fiecare cu câte un server pentru rețeaua locală și extinsă de calculatoare, trei terminale (PC standard) și o stație grafică; stații de lucru dispuse până la 1000 m de autospeciala de comunicații și computere interconectate cu aceasta prin fibră optică și care au în componență o unitate centrală de memorie, trei terminale și o imprimantă (terminalele pot fi instalate până la 200 m de stația de lucru); o stație pentru managementul sistemului; interfețe și mijloace de comunicații.

Aceste rețele figurile 2 și 3 au în componență următoarele echipamente, cu funcții specifice: serverul un calculator cu capacitate și viteză mare de prelucrare ce stochează pe hard disk-ul său programele de aplicații și fișierele de date pentru toate stațiile de lucru din rețea; stațiile de lucru cu calculatoare pe care rulează programe de aplicație și care servesc ca puncte de acces la rețeaua de calculatoare; plotterele – imprimante care realizează o tipărire grafică de mare calitate prin deplasarea unor tocuri cu cerneală pe suprafața de hârtie; hub-switch-ul echipament folosit pentru distribuția semnalelor și extensia rețelei; router-switch-ul dispozitiv electronic care examinează fiecare pachet de date pe care îl primește și determină cea mai bună cale de transmitere a lui spre destinație; firewall – calculator special programat, dispus între rețeaua locală și INTERNET (alte rețele), care controlează intrările și ieșirile în/din rețea datorită conform de securitate.

Sistemul de comunicații reprezintă un ansamblu de echipamente, metode, proceduri și personal specializat, organizat pentru îndeplinirea funcțiilor de transfer al informațiilor.

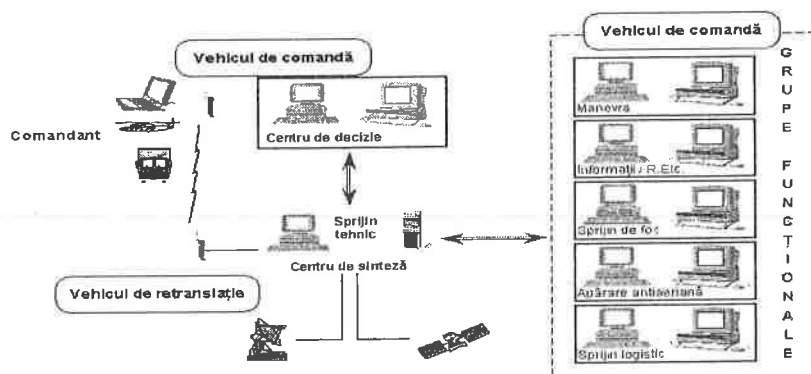

Figura 2 Sistemul informatic și organizarea logică a unui comandament

Sistemul de comunicații reprezintă un ansamblu de echipamente, metode, proceduri și personal specializat, organizat pentru îndeplinirea funcțiilor de transfer al informațiilor.

Ministerul Apărării Naționale a inițiat o serie de programe pentru realizarea sistemelor de comunicații la nivel strategic și la eșaloanele operative și tactice, în conformitate cu principiile, regulile și standardele NATO.

La baza concepției unitare aprobate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării și a programelor inițiate au stat: *experiența proprie*, acumulată în domeniul sistemelor de comunicații și informatice; *experiența armatelor* statelor membre ale NATO în domeniul sistemelor de comunicații și informatice (CIS), transmisă armatei noastre prin *activitățile organizate* la Cartierul

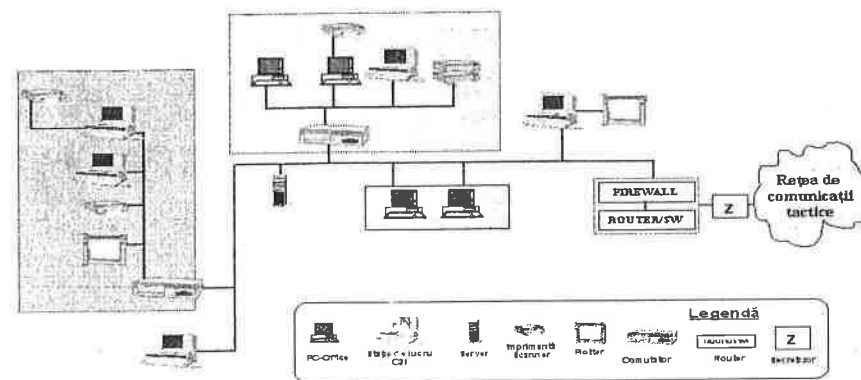

Figura 3 Structura unei rețele locale de calculatoare

² Army Doctrine Publication, vol.2. "Command". Ministry of Defence. London. 1995. p.12.

General NATO, Bruxelles, în perioada 1995+2001, *activitățile bilaterale*, desfășurate împreună cu majoritatea armatelor statelor membre ale NATO, *exercițiile și aplicațiile* multinaționale organizate în cadrul programelor Pfp, dintre care seria "COMBINED ENDEAVOR" (1995+2001) este considerată ca fiind cea mai importantă în ceea ce privește concluziile și învățămintele desprinse;

structura forțelor Armatei României, în perspectiva anilor 2005-2010; modul concret de *organizare a sistemului de comandă* al armatei, pe întreaga scară ierarhică; necesitatea *asigurării relațiilor* de legătură cu celelalte structuri ale statului cu atribuții în domeniul securității și apărării naționale, utilizând resurse din STAR, din sistemele Serviciului de Telecomunicații Speciale și din cele comerciale; *necesitatea asigurării* interconectării sistemelor proprii cu cele ale NATO, ale armatelor țărilor membre NATO și cele ale unor țări vecine.

Ca urmare, Sistemul de Comunicații al Armatei României (STAR) se dezvoltă ca un sistem numeric, unitar, integrat, automatizat, cu structura reprezentată în figura 4.

Rețeaua de comunicații permanentă (RTP) asigură comunicații de voce și date pentru structurile menționate în figura 5.

Complementar, se asigură resurse de comunicații pentru autoritățile menționate în figura 5 din: rețelele publice de voce și date: S.N. ROMTELECOM S.A. (asigură 50% din nevoile de comunicații ale armatei); rețelele de telefonie mobilă (CONNEX, DIALOG, COSMOROM, SUNTEL etc.); furnizorii de servicii INTERNET; rețelele speciale guvernamentale realizate de Serviciul de Telecomunicații Speciale.

Centrele de comunicații permanente (CCP) sunt interconectate cu centrele de comunicații ale operatorilor comerciali și cu anumite centre de comunicații ale Serviciului de Telecomunicații Speciale. Rețeaua de comunicații permanentă reprezintă infrastructura de bază pentru toate categoriile de sisteme de comunicații, de la eșalonul strategic până la cele mai mici unități și formațiuni. Aceasta este constituită dintr-un ansamblu de centre de comunicații de diverse tipuri, dispuse pe întregul teritoriu național și interconectate prin linii magistrale de capacități diferite care formează o rețea cu structură de tip distribuit.

Cu elementele (centre și magistrale) acestea și alte mijloace de campanie se configurează sistemele de comunicații strategic și ale categoriilor de forțe armate (forțelor terestre, aeriene și navale), care vor constitui suportul de comunicații din sistemele C4I ale acestor eșaloane figura 6.

Sistemele de comunicații operative și tactice sunt analizate ca entități care constau din următoarele elemente: rețeaua distribuită de centre de comunicații de sprijin (ca infrastructură de bază) cu abonații staționari, subsistemul radio pentru legături directe între punctele de comandă, subsistemul de comunicații radio sol-aer din zona acțiunilor de luptă, rețelele locale din punctele de comandă, echipamentele auxiliare, subsistemul de management, operare și control, subsistemul de mentenanță și rezervele de comunicații. Sistemele de comunicații sunt privite ca sisteme închise, cu "puncte de intrare" bine definite, care să satisfacă cerințele de tranzit (transfer) al informațiilor. În interiorul sistemului, atât funcțiile de comunicații, cât și cele de management vor fi automatizate la cel mai înalt nivel.

Alte cerințe ce trebuie satisfăcute sunt: secretizarea automată a comunicărilor, utilizarea eficientă a spectrului electromagnetic, îndeplinirea unor noi cerințe privind distribuția informațiilor (recunoaștere amic-inamic, comunicații mobile, navigație și poziționare, determinarea și monitorizarea țintelor), instalarea pe subsisteme etc. Sistemele de comunicații vor avea următoarele caracteristici generale: un număr suficient de centre de comunicații de sprijin și linii radioreleu pentru a putea funcționa și cu 50% din capacitate; mijloacele dispuse concentrat pe autospeciale și în grupuri de stații radio și radioreleu; restricții minime privind manevra; asigurarea tuturor categoriilor de transmițeri: securitatea comunicațiilor prin criptare de canal și

Figura 4 Rețeaua de comunicații permanentă și interconectarea cu alte rețele aparținând elementelor Sistemului Național de Apărare

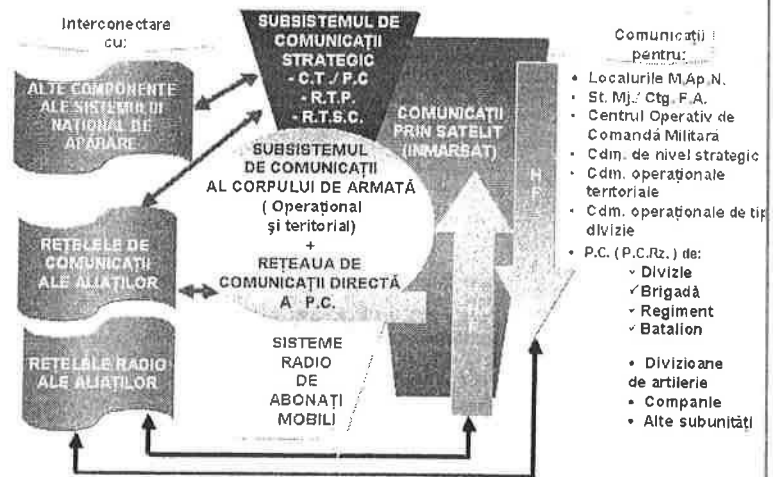

Figura 5 Sistemul de comunicații al Armatei României "STAR"

Secția Știință Militară

asigurarea tuturor categoriilor de transmisiuni; securitatea comunicațiilor prin criptare de canal și grup de canale; utilizarea transmisiei și a comutației digitale a canalelor; mascarea și protecția echipamentelor și a personalului.

Componenta mobilă pentru eșaloanele operative și tactice este reprezentată în figura 7 (la eșalonul corp de armată și la cele tactice subordonate acestuia).

Pe platformele de comunicații digitale staționare și mobile, menționate anterior, se dezvoltă rețele secretizate de voce și rețele de date (de exemplu, rețeaua militară INTRANET), iar în final (2004-2005) se constituie sisteme integrate complexe de comandă, control, comunicații, computere și informații (C4I) în conformitate cu cerințele și standardele NATO.

STAR - FACILITĂȚI
COMPLET DIGITAL ȘI SECRETIZAT, COMPATIBIL NATO C4I
ASIGURĂ SUPTORUL CIS PENTRU:

- NIVELUL STRATEGIC
 - 2-3 CENTRE DE TRANSMISIUNI ALE MCG
 - 3 STATE MAJORE CATEGORII DE FORȚE ARMATE
- NIVEL OPERAȚIONAL
 - ASOC
 - 3 CORPURI DE ARMATĂ
 - 2 FLOTILE (MARITIMĂ, FLUVIALĂ)
- NIVEL TACTIC
 - TOATE BRIGĂZILE

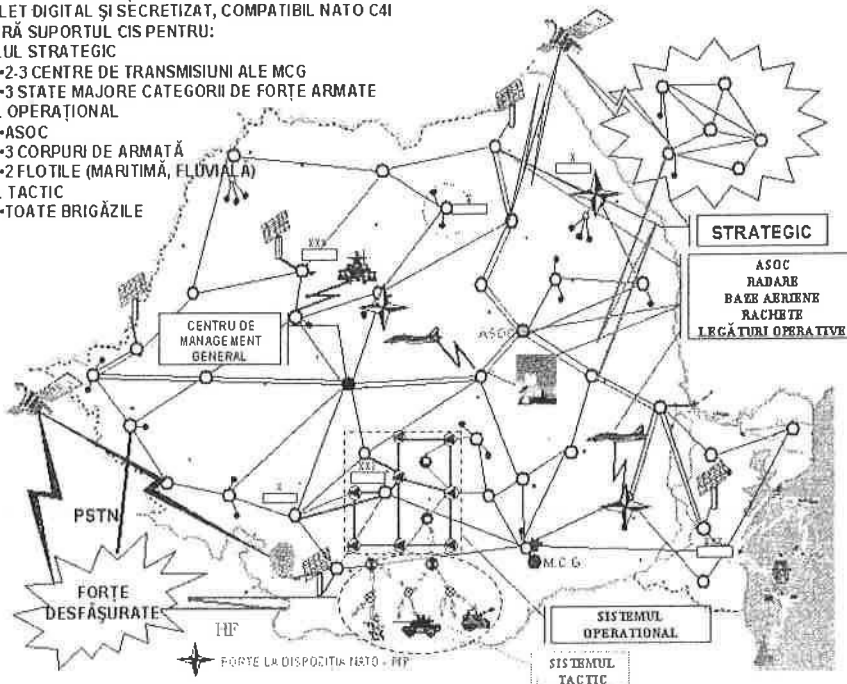

Figura 6 Structura rețelei de comunicații permanente și a altor sisteme pe care le integrează

Centrele de comunicații ale punctelor de comandă se dispun în aceleași raioane cu comandamentele pe care le

deservesc și vor avea în componere următoarele categorii de echipamente: comutator local digital automat, secretizoare de grup de canale și de canal individual, mijloace de conectare a terminalelor de abonat, multiplexoare, terminale radio de acces pe canal unic, interfețe diverse. Fiecare centru de comunicații de punct de comandă trebuie să dispună de cel puțin două echipamente radioreleu terminale, instalate pe vehicule separate, pentru conectarea la două centre de comunicații de sprijin diferite. În cazul unor deranjamente sau distrugerii, comutatoarele digitale vor asigura un minim de servicii pentru abonații cei mai importanți și servicii pentru abonații locali.

Grupurile de abonați îndepărtați care nu justifică instalarea unui centru de comunicații vor dispune de

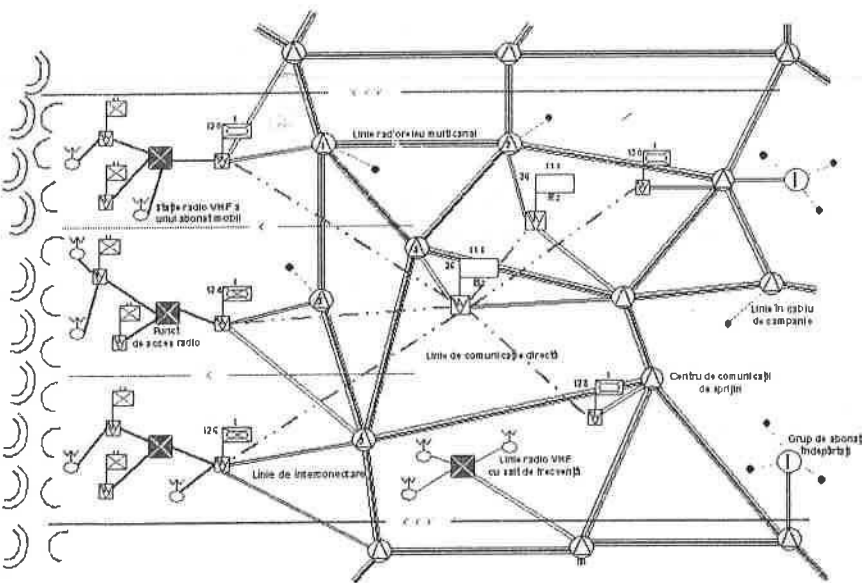

Figura 7 Platforma de comunicații (multicanal și monocanal pentru sistemul C4I al corpului de armată

un multiplexor sau concentrator și un terminal radioreleu pentru conectarea la cel mai apropiat centru al rețelei de sprijin.

Magistralele de comunicații radioreleu vor fi utilizate pentru interconectarea centrelor de comunicații de sprijin cu centrele de la punctele de comandă, grupurile de abonați îndepărtați, punctele de acces radio, precum și ca linii de acționare a altor stații radioreleu. Liniile radioreleu multicanal pot fi realizate în următoarele game de frecvență: 225-400, 610-960, 1 350-1 850 MHz; 4,4-5 GHz sau superioare acestora. Se mai pot utiliza și alte categorii de mijloace: cablu optic sau metalic, stații radio cu salt de frecvență și troposferice, terminale de satelit. Abonații din sistem vor dispune de toate facilitățile asigurate prin comutația automată numerică, cu mai multe niveluri de prioritate și urgențe indicate auditiv și/sau optic. Un sistem fără distrugerii trebuie să asigure conectarea abonaților cu următoarele probabilități minime: în afară de rând cu 99,9%; urgente cu 98% și obișnuite, cu 90%.

Sistemul radio de acces pe canal unic (figura 8) va permite accesul la rețeaua de centre de sprijin pentru abonații care, datorită marii mobilități sau dispunerii izolate, nu pot beneficia de serviciile asigurate abonaților staționari. Sistemul este compus din următoarele elemente: puncte de acces radio conectate prin radioreleu și/sau cablu la un centru de comunicații din rețeaua de sprijin și

terminalele radio ale abonaților. Atunci când un punct de acces radio este deconectat de la rețeaua de comunicații de sprijin, abonații acelui punct sunt transferați prin retranslație altui punct de acces radio, cu unele limitări de trafic datorită creșterii numărului de abonați la noul punct de acces radio. Sistemul radio de acces pe canal unic trebuie să satisfacă următoarele cerințe de performanță: un înalt grad de accesibilitate; probabilitate ridicată de detecție a apelurilor, în timp ce terminalul de abonat este în mișcare; un înalt nivel de securitate criptografică și protecție la acțiunile de război electronic; gestionarea mesajelor cu grade diferite de urgență și a priorităților pentru personalul de stat major. În sistem se vor asigura legături duplex vocale, în teleimprimare, facsimil și de date. Conexiunile între abonații mobili și cei staționari se vor realiza automat, abonații având număr de apel unic.

Rețelele radio directe se organizează pentru abonații care nu pot beneficia de alte servicii de comunicații, precum și pentru dublarea liniilor de legătură vitale. În acest scop se folosesc stații radio VHF (30-300 MHz) pentru legături la distanțe de 3-30 km și HF (3-30 MHz) până la 60-100 km, pe unda terestră.

Comunicațiile radio sol-aer din zona acțiunilor de luptă vor asigura controlul traficului aerian local, conducerea acțiunilor aeriene în sprijinul forțelor terestre, recepția rapoartelor de la aeronavele ce se află în zbor, indicarea locurilor de aterizare, a zonelor de parașutare, a raioanelor de adunare și a aliniamentului de contact. În acest scop se vor folosi stații radio în gama 225-400 MHz, cu antene de 1,6 m, care vor asigura legături la distanțe de 15-160 km, în funcție de înălțimea la care zboară aeronavele (30-6 000 m).

Rețelele de comunicații locale vor servi grupuri de abonați dispuse pe o rază de 1-2 km asigurând conectarea și comutația locală, interconectarea cu alte rețele interioare, rețeaua de comunicații de sprijin, rețelele radio directe și sistemele de acces pe canal radio unic. Centrele de comunicații ale punctelor de comandă pot cuprinde comutatoare automate digitale, puncte de acces radio, stații radioreleu și radio, terminale diverse de abonat (telefonice, facsimil, de date, video), instalații de antenă, dispozitive de alimentare.

Subsistemul de management și control va fi organizat pe trei niveluri: de planificare și execuție, de control operațional, de control al facilităților la nivelul tuturor componentelor sistemului.

Rezervele de comunicații vor cuprinde forțe și mijloace de toate categoriile și vor îndeplini misiuni de dezvoltare, restabilire și manevră eficientă a elementelor sistemului de comunicații de sprijin.

Subsistemele de informații sunt cele care colectează și prelucrează informațiile primare și le transformă în produse informatice conform cerințelor impuse. Ele se caracterizează prin utilizarea computerelor cu software specializat, echipamente periferice și dispozitive automate de stocare și extragere a documentelor și imaginilor.

Sistemele de comunicații au misiunea de a asigura interfețele de comutare a tuturor categoriilor de senzori la canalele de transmisiune digitale, pentru ca informațiile captate din mediu să ajungă în timp real și cu un nivel de precizie ridicat la organele specializate pentru analiză, interpretare, sinteză și utilizare oportună și eficientă în procesele decizionale.

Este important de subliniat faptul că acest sistem este *unic și unitar* din punct de vedere operațional și tehnic. Sunt deja progrese importante în realizarea componentelor sale. Acest fapt a fost remarcat și de oficialii NATO, cu ocazia prezentării programelor Armatei României la întâlnirile „19+1” și „1+1”, precum și la evaluarea efectuată de o echipă NATO, în România, în luna iulie 2001.

Trebuie menționat faptul că Alianța Nord-Atlantică apreciază realizarea sistemelor C4I, de către țările care doresc integrarea, ca pe un element de maximă importanță, fiind plasat pe locul doi de prioritate, după pregătirea personalului.

În acest moment, Armata României dispune de o bună capacitate CIS (în unele sectoare chiar C4I), în măsură să rezolve nevoile comenzii pentru forțele naționale și să asigure interoperabilitatea (compatibilitatea) cu forțe aparținând NATO și armatelor statelor membre ale NATO.

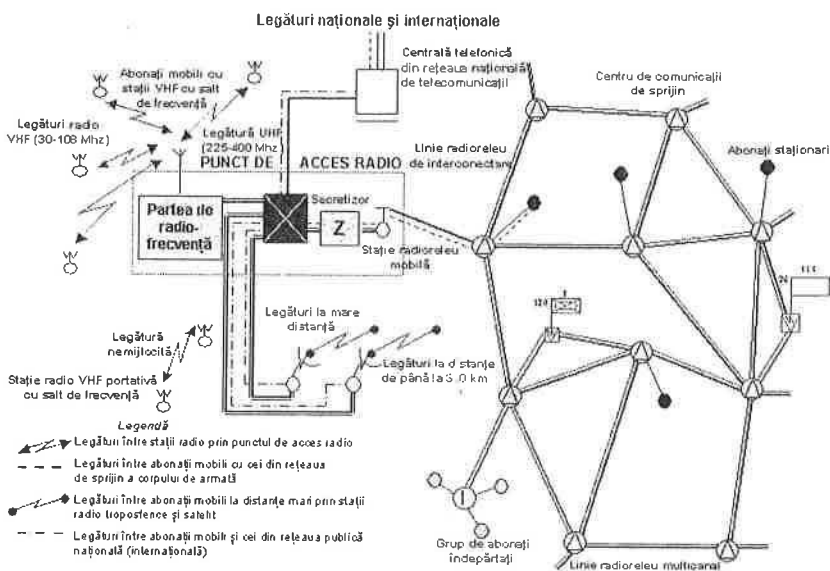

Figura 8 Sistemul radio de acces pe canal unic

ȘTIINȚA MILITARĂ DE LA ARTĂ, LA DOCTRINĂ, LA ȘTIINȚĂ *

General locotenent (r) conf. univ. dr. Neculai Stoina

Reflecția asupra științelor militare este justificată de faptul că, de-a lungul timpului și chiar în prezent, în concepția teoreticienilor militari nu a existat și nu s-a ajuns încă la un consens unanim în ceea ce privește obiectul și conținutul specific al acestora. Mai mult, unii dintre ei nu recunosc existența unei științe militare, ci numai a artei militare sau, și mai tranșant, a trei vechi sisteme: știința strategiei, știința tacticii și știința logisticii. Toate acestea – în condițiile aplicării pe larg în procesul de optimizare a deciziei, a planificării și coordonării, a procedeelelor și metodologiilor științifice – ,care au făcut ca organizarea și conducerea operațiilor și luptelor, să pășească într-o nouă etapă de dezvoltare: *cea a tehnologiilor superperfecționate și cea a informatizării totale a ramurilor (domeniilor) științei militare.*

Dar cum s-a ajuns la această diversitate de interpretări a științei militare?

După cum bine știm, de-a lungul istoriei, teoria militară a trecut prin mai multe stadii, îmbrăcând forme diferite, astfel:

➤ în Europa antică, în lucrările: „*Kyropidie*” a lui Xenophon, „*Stratageme*” a lui Frontinus, „*Note asupra activității militare*” a lui Vegetius sau în eseul lui Onisandru – „*Îndrumări pentru comandanți*” sunt evidențiate primele informații despre tactică, strategie și istorie militară, precum și învățămintele din războaiele purtate de armatele vremii. Interesante, pentru această perioadă, au fost cele sub formă de sinteze sau memorialistică, precum „*Războiul Troiei*” și lucrarea lui Cezar „*De Bello Gallico*”;

➤ în epoca feudală, gândirea militară se va dezvolta de acolo de unde o lăsase antichitatea. Cea mai reprezentativă lucrare pentru această perioadă este „*Tratatul de artă militară*” a celui mai de seamă gânditor al Renașterii, Niccolo Machiavelli. Cartea respectivă a lansat conceptul de „*artă militară*” - care ulterior s-a încetățenit – , adică arta comandantului de oști și capacitatea acestuia de a da soluții personale, novatoare în pregătirea și conducerea trupelor pe timpul bătăliei;

➤ în continuare, abordată sub forma artei militare – respectiv a principiilor generale cu privire la organizarea armatei, instruirea trupelor și folosirea lor în luptă – , dezvoltarea gândirii militare a durat până la jumătatea secolului al XVIII-lea, când, odată cu apariția eșaloanelor divizie și corp de armată, precum și a statelor majore, iar ulterior, ca urmare a formării armatelor de masă și a industrializării luptei armate, au apărut și primele generalizări ale războaielor Revoluției franceze și războaielor napoleoniene.

Atunci a apărut în Germania, în anul 1799, strategia ca știință (Bülow – „*Eseu despre strategie și principiile acesteia*”), iar în Austria a fost declarat oficial conceptul de „*doctrină militară*” – ca sistem de principii și norme orientative pentru organizarea și conducerea luptei. Ea a fost materializată de atunci în lucrări de sine stătătoare – precum în S.U.A. – sau în regulamente și instrucțiuni necesare comandanților de mari unități pentru stabilirea normelor, regulilor, principiilor și a disciplinei în luptă, care să asigure „... *unitatea de acțiune în vederea aplicării deciziilor Comandamentului general*” (conform C.N. Hârjeu, București, 1907, p. 114 – „*Rostul cuvintelor: disciplină, doctrină, inițiativă*”).

Trecerea, într-o perioadă atât de îndelungată, de la *empirismul antic* la *arta militară* - în epoca renașterii – și apoi la *doctrina militară* s-a datorat, în general, evoluției economico-sociale prea lente și în particular, dezvoltării insuficiente a tehnicii militare și științelor socio-umane.

Ca urmare, nu s-a putut pune la dispoziția luptătorilor mijloace de luptă mai perfecționate și nici să se scoată în evidență ceea ce este stabil și repetabil în acțiunea umană, respectiv în acțiunile militare, care începuseră să devină, în dinamismul lor, tot mai violente.

Primele încercări de a defini știința militară îi aparțin lui Clausewitz, care în opera sa „*Despre război*” făcea apologia „*războiului total*”, considerându-l drept o „*continuare a politicii cu alte mijloace*” și parte integrantă din sfera fenomenelor sociale.

Tot Clausewitz este acela care a încercat să pună în evidență legile luptei armate sub forma unor mărimi statistice. Dar cu toate acestea, considerând că nu poate fi vorba de o teorie științifică a artei militare – sau de o știință militară în general – a rămas adeptul mai vechii teorii, cea a științei războiului, asemenea lui Jomini.

Opera marelui gânditor militar german a exercitat însă o influență negativă asupra școlilor strategice din Europa și America din secolele al XIX-lea și al XX-lea, pentru faptul că multe din ideile acestuia, transpuse în plan practic, au avut un efect distructiv. Astfel, adoptarea de către acestei școli

* A fost prezentat la A.O.Ș. – R. la 10 mai 2000

strategice, a tezei potrivit căreia scopurile urmărite în război – *nimicirea forțelor armate inamice, ocuparea țării și înfrângerea voinței adversarului* (conform: Carl von Clausewitz, „*Despre război*”, Editura Militară, București, 1982, p. 70) – a făcut ca, atât înainte, cât și în timpul celor două războaie mondiale, adversarii să se bată până la atingerea scopurilor „clausewitziene”, victoriile finale soldându-se cu zeci de milioane de victime.

Cei care ar putea fi considerați părinții științei militare – fără a diminua meritele lui Clausewitz -, dar care au fost dați uitării mult prea repede, opera lor fiind insuficient de cunoscută, sunt Luigi Blanche, care a publicat, în 1834, la Neapole, cartea cu titlul „*Despre știința militară văzută în raport cu celelalte științe și cu sistemul social*” și colonelul rus A.I. Astafiev, care, spre sfârșitul secolului al XIX-lea, apreciind că întreaga artă militară trebuie să fie considerată drept știință militară, consemna: „*De aici înainte vom numi Știința militară ceea ce până acum se numea din obișnuință Artă militară*” (conform: „*Curs de teorie și doctrină militară*”, Editura Academiei Militare, București, 1969, p. 175).

Odată afirmată această concepție, în principalele școli strategice din Europa - *germană* (prin Moltke și Schlieffen), *rusă* (prin Dragomirov), *franceză* (prin Leval), *română* (prin Al. Averescu) ș.a. – procesul istoric al formării și dezvoltării științei militare a cunoscut o evoluție dinamică, cu etape de înflorire, dar și cu perioade de stagnare, însă caracterizată în principal de tendința de dezvoltare și perfecționare. Astfel, la începutul secolului al XX-lea, în știința militară încep să se contureze elementele teoretice de conținut și de structură ale acesteia, cu mențiunea că teoria militară avea un pronunțat caracter pragmatic. Faptul că abstractizarea teoriei a apărut mult mai târziu, până după primul război mondial, dar mai ales după cel de-al doilea, caracterul ei de știință nu apărea atât de evident ca în cazul altor științe socio-umane.

Rezultatele teoretice obținute în dezvoltarea gândirii militare; pe linia elaborării conceptelor, principiilor și regulilor luptei armate, nu au rămas străine mediilor românești.

Sub influența școlilor strategice germane și italiene, teoreticienii noștri au devenit – încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea – partizanii ideii că „*există știința militară*”. Astfel, colonelul Florea Țenescu abordează, cu precădere, problematica care a contribuit la fundamentarea *științei militare românești*, în cartea sa din anul 1921, „*Cunoștințe generale asupra războiului și studiul lui*” – cea mai reprezentativă în domeniu – și mai târziu, căpitanul Mircea Tomescu avea să scrie, în lucrarea sa din anul 1937, „*Știința militară și doctrina militară*”: „*Oricine s-a îndelencit cu studiul războiului a constatat fără multe greutăți că, în acest domeniu, știința ne ajută și ne satisface spiritul*”/.../” însă tot el arăta că: „*Teoria este insuficientă pentru a poseda arta războiului, tot așa după cum cunoașterea gramaticii este insuficientă pentru a crea o operă literară*”/.../ *Dincolo de principiile și legile teoretice ale războiului, ca și dincolo de regulile gramaticii, creația este lipsită de reguli fixe*”. După părerea noastră, căpitanul Tomescu nu făcea altceva decât să prelungească ideile mareșalului Foch, care susținea că: „*Arta militară nu este o artă de agrement, /.../ războiul nu este un sport. Nu-l putem face fără rațiune, fără un scop, așa cum putem face pictură, muzică, vânătoare sau tenis*”/.../” (Știința militară și doctrina militară, 1937, p5)

Realizările pe care le-a obținut gândirea militară în secolul al XX-lea, pe linia elaborării conceptelor, principiilor și regulilor luptei armate, permit să se vorbească despre o *știință militară de sine stătătoare și modernă*, aceasta fiind considerată ca reprezentând „*un sistem unitar de cunoștințe referitoare la legile și principiile luptei armate, la formele de organizare, pregătire și întrebuințare a forțelor armate în război, la formele, procedurile și metodele de lucru în acțiunile militare*” (conform: Valentin Arsenie, „Actualitatea strategiei”, Editura Sitech, Craiova, 1998, p.14).

Problematica obiectului științei militare a căpătat, în procesul său de edificare, un conținut tot mai profund și mai complex, prin faptul că trebuia să arate, în mod explicit, esența socio-politică, caracterul, fizionomia și trăsăturile războiului în strânsă corelație cu ansamblul dezvoltării sociale, motiv care a dat mari bătăi de cap teoreticienilor militari.

Edificarea obiectului de studiu al științei militare a străbătut, în decursul secolelor trecute, câteva etape bune, din cauză că în tratarea acestei probleme au existat trei puncte de vedere – unul *reductivist*, altul *lărgit* și celălalt *moderat* - astfel:

- punctul de vedere „*reductivist*” sau „*restrictiv*” limita obiectul științei militare la teoria artei militare, la strategie și tactică. Susținătorii acestei variante considerau că știința militară ar trebui să facă abstracție de influențele directe ale diferitelor potențiale – cum ar fi cele economic, uman și moral-politic – în determinarea desfășurării și deznodământul războiului, potențialul militar având prioritate. Aceste idei s-au întâlnit multă vreme în școlile strategice franceză, spaniolă, în cele din S.U.A. și din țările scandinave;

- adepții celui de-al doilea punct de vedere – cel „*lărgit*” – acordau o mare atenție locului important pe care știința militară trebuia să îl ocupe în studierea războiului – interpretat ca fenomen socio-complex –, precum și rolul deosebit pe care trebuia să-l aibă în abordarea acestuia, prin prisma evoluției socio-politice și economice. Ei au lărgit însă atât de mult sfera obiectului științei militare, încât aceasta a

devenit o *sociologie militară generală*. Astfel, în această „nouă știință” au fost cuprinse probleme cum ar fi: originea, evoluția istorică, esența social-politică, cauzele și caracterul războiului și raporturile acestuia cu alte științe. Această teorie a apărut în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în S.U.A., Franța, Anglia și are

adepti până astăzi. Aici se poate vorbi și despre o încercare reușită de modernizare și actualizare a acestui punct de vedere, respectiv despre apariția, la începutul deceniului al VI-lea al secolului XX, a *polemologiei*, disciplină sociologică menită să cerceteze fenomenul război, printr-o interpretare preponderent demografică și psihologistă a conflictelor militare, a cauzelor și structurilor acestora. Polemologia consideră că sursele generatoare ale războiului ar fi dezechilibrele sociale, îndeosebi cele demografice, care apar periodic în societate. Exponenții reprezentativi ai noii discipline de studiu a războiului, alături de întemeietorul ei – Gaston Bouthoul, pot fi considerați: Weiss, Hervé Savon, J.P. Mauriat (Franța), F. Fornari (Italia), Bert Rölling (Olanda);

- cel de-al treilea punct de vedere – cel „*moderat*” – s-a situat între cele două teorii de mai sus. Inițiatorii și apoi susținătorii noii teorii – care a apărut la cumpăna dintre milenii I și II, în Austro-Ungaria, Germania și Rusia – au urmărit să arate, pe de o parte, necesitatea restrângerii obiectului științei militare, pentru a nu deveni, o știință de contact, iar pe de altă parte, necesitatea limitării extinderii acestuia peste nevoile de studiu ale războiului, creând astfel o știință militară de sine stătătoare. Ei au făcut o distincție netă între obiectul științei militare – în calitate de știință socială particulară, cu un pronunțat caracter specific de specialitate – și multiplele determinări de ordin social pe care le prezenta războiul și forma principală de manifestare a acestuia, lupta armată, într-o etapă dată. Ulterior, această teorie a fost adoptată de aproape toate școlile strategice din lume – mai puțin în unele școli din Europa și America, care se situau pe poziție restrictivă.

După cum bine se știe, scopul fundamental al fiecărei științe îl constituie cunoașterea legilor care guvernează fenomenele din domeniul care face obiectul său de studiu, precum și a cerințelor aplicării acestora în activitatea practică.

Astfel, *știința militară are ca obiect descoperirea și formularea legilor și principiilor luptei armate, ca punct de plecare în stabilirea formelor și procedeele acțiunilor militare, regulilor și normelor organizării, planificării și coordonării acțiunilor executate în război, în vederea atingerii scopului strategic general al acestuia.*

Înțelegerea conținutului legilor, principiilor și formelor luptei armate, scientizează obiectul științei militare și ne ajută să facem o distincție între teoria generală a științei respective și acțiunea practică. Teoria elaborează categorii, principii, reguli, forme și metode pe care acțiunea militară le aplică – deoarece practica este mai bogată decât teoria – și ea poate avea succes numai dacă se bazează pe o teorie științifică. Aceasta face ca știința militară să fie o „*știință totală*”, iar rezolvarea acțiunii practice „*o artă*”.

Ca *știință*, ea presupune un sistem de cunoștințe, realizarea funcțiilor explicative și predictive proprii cunoașterii științifice, descoperirea legilor obiective și principiilor luptei armate, a necesităților și esențelor profunde ale confruntărilor armate.

Totodată, ea cere obiectivitate și o logică profundă și clară, calcule și planificări minuțioase și riguroase, precum și metode de lucru temeinic fundamentate științific – caracteristici care trebuie să se regăsească apoi în toate domeniile acestei științe. Ea și-a dovedit - sau nu – valabilitatea, atât în cele două mari înfruntări mondiale ale secolului al XX-lea, cât și în unele conflicte locale postbelice : Coreea, Vietnam, Orientul Apropiat, Golful Persic etc.

Ca *artă*, ea presupune măiestrie, talent, ingeniozitate, capacitate intuitivă și organizatorică, o sumă de calități personale ale celor care operează în domeniile științei militare, fără de care nu este posibilă obținerea victoriei în război .

Nici un analist militar din secolul al XX-lea nu s-a hazardat în a cita un exemplu de înfruntare militară în care știința militară să fie implicată totodată și ca artă; și într-adevăr, evidențind acest aspect, suntem obligați ca de la bun început să-i cităm pe cei victorioși. Astfel, nici un specialist nu a negat că, atât în primul cât și în al doilea război mondial, nici francezii, englezii, rușii (o perioadă) și nici românii, bulgarii, sârbii, americanii etc., nu au reușit să o trateze – pentru o vreme – și ca știință și ca artă, fapt pentru care au câștigat cei mai buni. Într-o încercare de a evidenția armatele care, în perioada postbelică, au reușit să combine judicios încă de la început, ambele laturi – știința și arta – putem menționa pe cele ale S.U.A. și Chinei în Coreea, a Vietnamului în războiul din junglă, precum și a Israelului, în războaiele cu arabii și în cel din Golful Persic .

Tot ca artă, ea mai înseamnă individualizare, ingeniozitate în teorie și acțiune, perspicacitatea de a aplica oportun principiile luptei armate și de a adopta formele și procedeele luptei armate, adecvate situațiilor apărute în război pentru a se realiza crucea efectivelor și obținerea victoriei, cu pierderi minime în personal și tehnică militară, iar în concordanță cu potențialul economic și tehnologic militar al statului, cu consumuri raționale de muniții și materiale. Campioni în proiectarea și utilizarea forțelor pe teatrul de operații, în

condiții de maximă protecție, sunt americanii și englezii. Teoria pierderilor „zero” s-a aplicat în Golful Persic și în lovirea Iugoslaviei .

După cum s-a putut vedea, constituirea științei militare și delimitarea obiectului acesteia de studiu au străbătut un îndelungat proces istoric, în cadrul căruia, cunoștințele disparate asupra războiului s-au încheșat într-un sistem logic de categorii și noțiuni – privitoare la război și lupta armată – cu care se operează în scopul cunoașterii legilor și principiilor luptei și operației. Totodată, știința militară s-a dezvoltat nu numai pe calea aprofundării și globalizării obiectului studiat, a creșterii gradului de generalizare și abstractizare, ci și pe calea abordării, în interesul ei, a unor noi domenii, discipline și ramuri .

La început, în perioada de formare, știința militară cuprindea : *strategia, tactica, artileria, fortificațiile și istoria militară* .

Mai târziu, Jomini împarte „arta războiului” în cinci ramuri pur militare : *strategia, tactica mare* (arta operativă de mai târziu), *logistica, arta genistului și tactica de detaliu* – cu aproape același sens de interpretare pe care îl dăm astăzi tacticii (conform : „*Pagini din gândirea militară universală*”, volumul II, Editura Militară, București, 1985, p. 282) .

Ulterior, pe măsura amplificării fenomenului militar, în compunerea științei militare – sau științei războiului, cum mai este încă denumită aceasta de unii autori militari, sociologi și politologi – au intrat și alte discipline, încât, pe la mijlocul secolului al XX- lea, în Germania și fosta U.R.S.S., aceasta cuprindea cinci discipline : *teoria generală a științei militare, teoria artei militare, istoria militară, teoria instruirii și educării trupelor, organizarea militară* (acest ultim domeniu a apărut după războiul Prusaco-Austro- Ungar din anul 1870). În Anglia, Liddell-Hart considera că știința războiului ar include : *marea strategie* – practic sinonimă cu politica militară, care dirijează și conduce războiul, aceasta exprimă de fapt politica acțiunii –, *strategia militară sau strategia pură* – care are ca obiect gruparea tuturor resurselor spre atingerea scopului războiului și arta comandantului de oști – *tactica și logistica* .

Alți autori considerau strategia ca o disciplină aparte în cadrul științei militare și într-o accepțiune largă a înțelesului acesteia au identificat-o cu știința militară în întregul ei .

Generalul Beaufre, de pildă, făcând distincția dintre diferitele niveluri și forme ale strategiei, le-a „etajat” astfel : *strategia totală și operațională, directă și indirectă, strategia descurajării și strategia acțiunii*, incluzând în știința războiului *tactica și logistica*. Ca și alți reprezentanți ai școlilor strategice occidentale, nici francezii nu recunosc conceptul de artă operativă în terminologia militară .

Despre această diversificare a strategiei au scris și alți teoreticieni militari; însă insuficiențele demersuri, teoretice și practice, în a pune de acord concepția militară de ducere a războiului cu cea politică (caracteristică a artei militare franceze și britanice), s-au repercutat negativ asupra pregătirii și desfășurării acestuia – cum sunt spre exemplu, rezultatele de-a dreptul dezastruoase ale primelor acțiuni militare din anii 1940 – 1942 (conform : gl.c.a. Dumitru Cioflină și gl.bg.dr. Liviu Habian, „*Arta operativă*”, Editura A.I.S.M., București, 1999). Tot așa s-a întâmplat și în războaiele din Indochina, Africa de Sud și în Operația „Canal de Suez”, unde însăși Generalul Beaufre era Șeful Statului Major General al Armatei Franceze. Astfel, până când englezii și francezii au reușit să creeze gruparea de forțe în vederea debarcării în zona orașului Port Said, israelienii au ieșit cu forțele principale pe malul de nord al Canalului, făcând inutilă intervenția celor două puteri coloniale .

Într-o lucrare în stil clausewitzian (apărută de curând în țara noastră) „*Teoria strategiei militare*”, al cărei autor este colonelul dr. Constantin Onișor, remarcăm ca oportună aprecierea autorului, conform căreia „obiectul științei militare ar constă în studiul legilor și principiilor războiului sau conflictelor armate și a luptei armate, conflictul militar fiind un tip de confruntare socială de mai mică amploare”. Nu putem fi de acord cu afirmația domnului colonel dr. Onișor, potrivit căreia „în conflictele militare una din forțele angajate (n.n.) poate să nu dea ripostă armată”, cel puțin dintr-un punct de vedere, și anume : în cadrul unui conflict interstatal, în care cu siguranță unul atacă, cel atacat este nevoit, în mod evident, ori să abandoneze lupta predându-se, ori să riposteze pe măsura posibilităților sale. Conflict fără acțiuni militare, fără luptă armată mai amplă sau mai redusă, nu există .

O noutate din lucrare este și cea care se referă la disciplinele științei militare. În viziunea autorului citat acestea ar fi : *istoria artei militare, geografia militară, arta militară* – cu trei domenii (strategia războiului și luptei armate, arta operativă și tactica), *teoria organizării militare și teoria instruirii trupelor*. Deși ambele privesc, din punctul de vedere al artei militare, confruntarea armată, aceste două tipuri de strategie – *strategia războiului și strategia luptei armate* – nu se pot compara între ele ca obiect, deoarece, în timp ce strategia războiului – în viziunea autorului – ar fi o strategie generală, globală, adică o „*marea strategie*”, cealaltă, strategia luptei armate, este considerată particulară, operațională, reprezentând, în interpretarea gânditorului militar român, „*mica strategie*” .

Considerațiile opționale arătate mai înainte nu modifică fondul problemei, în cele mai multe școli strategice ajungându-se deja la un anumit consens asupra disciplinelor științei militare și asupra conținutului fiecăreia dintre ele, astfel :

Teoria generală a științei militare constituie cadrul teoretic de ansamblu și vizează descoperirea și studierea legilor și principiilor luptei armate, a factorilor care influențează și determină pregătirea și desfășurarea războiului .

Legile luptei armate – studiate și dezvoltate de știința militară – au un caracter obiectiv, dar cerințele acestora, reflectate în principii și reguli ale luptei armate, sunt aplicate în condiții concrete, determinate, la rândul lor, de interesele și posibilitățile statului respectiv, de sistemul militar preconizat și conținutul doctrinelor operaționale ale categoriilor de forțe armate, de poziția geostrategică a țării, de tradițiile militare etc. (conform Valentin Arsenie, „*Actualitatea strategiei*”, Editura Sitech, Craiova, 1998, p.15) .

➤ **Teoria artei militare** cuprinde totalitatea cunoștințelor privind principiile, metodele și procedeele de pregătire și ducere a acțiunilor militare, atât în ansamblul lor, cât și a celor desfășurate de fiecare categorie de forțe armate sau gen de armă în parte. Teoria artei militare este verificată în conflictele militare, de joasă, medie sau mare intensitate, iar prin generalizarea experienței își îmbogățește conținutul și conduce la perfecționarea artei militare propriu-zise;

Mai precizăm că, în afară de școlile strategice care consideră strategia și tactica ca științe de sine stătătoare, în școala strategică românească, germană, rusă etc., arta militară se împarte în : **strategie, artă operativă și tactică** .

➤ **Istoria militară** – și nu istoria artei militare, care este o disciplină restrictivă – este o altă componentă de bază a științei militare, în cadrul școlilor strategice mai vechi și mai noi. Ea studiază istoria războaielor, evoluția gândirii militare și a artei militare, a armatelor, a armamentelor și tehnicii militare, munițiilor și materialelor militare de toate felurile;

➤ **Teoria instruirii și educării trupelor**, ca domeniu al științei militare, se ocupă cu elaborarea metodelor științifice și a formelor de pregătire pentru luptă a trupelor și educarea militarilor, de la soldat la general, în vederea apărării țării, de profesionalizare a comandamentelor, a marilor unități și subunităților, dar și de pregătirea operațională a cadrelor superioare de comandă ale armatei;

➤ **Organizarea militară** are ca subiect de studiu elaborarea principiilor științifice ale organizării forțelor armate, ale dezvoltării diferitelor categorii de forțe armate și arme și a proporțiilor dintre ele, precum și elaborarea principiilor sistemului de mobilizare și completare a trupelor. În Franța, de pildă, această disciplină este denumită „*teoria organizării armatei, mobilizării trupelor și economiei naționale*”. În Germania, Marea Britanie, România, Federația Rusă etc., problemele de organizare și mobilizare a trupelor și economiei naționale constituie și măsuri luate de către stat, din timp de pace, pentru a asigura desfășurarea strategică a armatei la război, respectiv trecerea țării de la starea de pace la starea de război .

Această abordare cu privire la știința militară, care se regăsește și în alte armate, este și punctul de vedere al școlii strategice românești, asupra principalelor domenii ale acesteia .

Trebuie remarcat, însă, faptul că se manifestă încă tendința de neutilizare a sintagmei „**știință militară**”, ci a celei de „**știință a războiului**”, cu trei domenii principale : **știința strategiei, știința tacticii** – legate între ele de arta operativă – și **logistica militară**. Cu un oarecare caracter de independență, logistica apare cu două laturi : **logistica sistemului militar al statului și logistica militară** propriu-zisă .

Contrar acestui „**imobilism**”, începând din anii '70 și până în prezent, s-a remarcat o tendință puternică de lărgire a conținutului științei militare în toate școlile strategice și de imprimare a unui caracter deosebit de pragmatic acesteia, determinate de :

- schimbarea caracterului luptei armate – aceasta devenind foarte violentă, însă cu pierderi aproape de „ zero” pentru marile puteri – și apariția simultană a formelor nonviolente în diferite sfere ale ei, diferențiate și integrate de cunoștințele științifice militare colaterale (informatica, imagologia, psihologia, electronica etc.) :

- creșterea rolului științelor socio-umane în înțelegerea trăsăturilor noi ale războiului, determinate îndeosebi de implicațiile militare ale celei de-a doua revoluții științifico-tehnice și tehnologice ;

- sporirea importanței pregătirii economice, morale, informaționale și psihologice a țării și a tuturor componentelor sistemului militar al statului ;

- diversificarea fondului teoretic și a domeniilor de referință din cadrul științei militare (de exemplu, în armata S.U.A. a fost adoptată „**arta operativă**”, ca disciplină intermediară între strategie și tactică, iar acțiunile militare – altele decât războiul, de impunere sau de menținere a păcii – sunt considerate în

toate cazurile de nivel politico-strategic). Totodată, creșterea în proporții aritmetice a disciplinelor socio-militare de contact, duce la sporirea cunoștințelor tehnice, extinderea și racordarea științei militare la științele naturii și la cele tehnice :

- matematizarea *științelor militare* (ca nouă denumire mai exactă), se manifestă îndeosebi prin modelarea acțiunilor militare, întrebuintarea pe scară largă a modelelor matematice și cibernetice în cercetarea fenomenului militar; întrebuintarea la toate nivelurile de conducere, a sistemului C_4I_2 și drept urmare generalizarea căilor prin care se ating scopurile strategice în război :

- refuzul modelului unic – gândit și aplicat stereotip, în orice context științific – și necesitatea unei permanente evaluări a relației conflictuale, a forțelor și mijloacelor de care statul dispune, iar în cadrul unor domenii, identificarea modelelor posibile de acțiune a adversarului și alegerea variantei optime de soluționare a conflictelor, stratificarea conducerii – prin folosirea intensivă a instrumentelor militare de cercetare terestră, aeriană și cosmică .

Am prezentat până aici situația de fapt a științelor militare în mediile militare.

Pornind de la considerația că fiecare domeniu al științei militare s-ar putea constitui, la rândul său, într-o știință – cu obiect, legi, principii, categorii etc. – nu pot fi neglijate solicitările, tot mai insistente, de includere și a geografiei militare, a conducerii științifice și automatizării conducerii, a științelor tehnice (acestea fiind mai aproape de știința strategiei, căreia îi asigură instrumentele prin care se atinge scopul general al războiului, decât de domeniile tehnice înrudite), a economiei, sociologiei și psihologiei militare.

Deși majoritatea fac parte din zona de contact a științei militare cu diferite alte științe, se poate aprecia că dacă acestea ar fi integrate în științele militare, în număr atât de mare, ar face ca aceasta să-și piardă diferența specifică și în consecință, să nu-și mai poată îndeplini rolul pe care obiectul său propriu îl indică.

Am subliniat deja faptul că există o tendință de restrângere a domeniilor științei militare; nu putem ignora evidențierea unui punct de vedere radical apărut astăzi în școala de strategie românească, conform căruia, printr-o metodă „chirurgicală decimatoare” a fost redus numărul domeniilor științei militare, chiar mai mult decât în școlile strategice reductiviste (restrictive).

Astfel, în anul 1999, Ministerul Educației Naționale și Academia de Înalte Studii Militare au restrâns, al un moment dat, domeniile științelor militare la două: *Arta militară* și *Logistica*.

Am apreciat, la vremea respectivă, că în cadrul acestora vor intra, probabil, atât unele categorii, elemente sau sintagme specifice legilor și principiilor luptei armate, cât și domeniile tradiționale.

În prezent, Academia de Înalte Studii Militare pregătește, prin doctorat în științe militare, candidați în următoarele domenii: securitate și apărare națională (care nu este parte a științei militare ci domeniu de sine stătător al politicii militare); arta militară; istoria artei militare – și nu istoria militară, care este o disciplină mai complexă; sociologia militară; logistica militară și managementul.

Întrucât reprezentanții școlii strategice românești, care au realizat această „inovație”, nu și-au argumentat încă punctele de vedere, considerăm – la o primă analiză – că o astfel de restrângere sau dezvoltare a domeniilor științelor militare ar fi, pe de o parte prea restrictivă, iar pe de altă parte, cu domenii greu de acceptat. Probabil ar trebui să treacă mult timp până când domeniile respective să devină reprezentative pentru științele militare și ar putea fi acceptate de gândirea militară românească, cu tradiții în domeniu.

În accepțiunea noastră, odată intrați în era informaționalizată, credem că științele militare în secolul al XXI-lea ar trebui să cuprindă următoarele domenii: *teoria generală, știința strategiei și tacticii - arta operativă* făcând legătura între cele două științe -, *istoria și geografia militară, teoria sistemelor informaționale, managementul, logistica și științele tehnice militare*.

Într-o astfel de alcătuire, considerăm că sfera de cuprindere a obiectului științei va răspunde mai bine pregătirii și ducerii unui război de apărare a țării – în cazul în care acesta ne-ar fi impus – și s-ar realiza o compatibilitate ideatică cu școlile strategice din occident.

În finalul demersului nostru, menționăm că, atât obiectul cât și conținutul *științelor militare (așa propunem să se numească și secția noastră)*, – care au evoluat de la empirism, la artă, și în cele din urmă la știință – nu pot fi stabilite pentru totdeauna, ele amplificându-se sau restrângându-se neconținut, pe măsură ce condițiile luptei armate devin mai complexe, iar gândirea umană reușește să le investigheze, să le pătrundă mai profund, generalizându-le și abstractizându-le.

INTERESUL NAȚIONAL ȘI REFLECTAREA ACESTUIA ÎN ARTA MILITARĂ *

General dr. Mihail Popescu

La convergența căilor de legătură dintre Europa, Orientul Apropiat și cel Mijlociu, sfera de influență și interes a României se caracterizează printr-o puternică determinare istorică, fiind ancorată permanent în dinamica evenimentelor socio-economice, etnico-religioase și teritoriale ale zonei balcanice.

În zilele noastre, această zonă cunoaște cele mai accentuate convulsii și confruntări de interese, generate, în principal, de creșterea numărului statelor și de dorința acestora de a-și mări teritoriul pe seama vecinilor, de complexitatea și duritatea parcurgerii obstacolelor impuse de perioada de tranziție către o economie de piață și, nu în ultimul rând, de resuscitarea unor factori externi, interesați în reasezarea sferelor de influență și a relațiilor de putere.

Așa cum însăși realitatea a demonstrat nu o singură dată, pentru orice stat, securitatea națională se realizează prin *promovarea și protejarea* intereselor sale. Iată de ce, am convingerea că nu se poate realiza o politică de securitate și apărare națională și nu este posibilă adoptarea unei strategii de aplicare a ei, fără a se porni de la interesele naționale ale statului. În plus, este un fapt unanim recunoscut că în teoria și practica politică și militară universală, problematica determinărilor și conexiunilor dintre politica de securitate și de apărare națională a statului și a intereselor naționale, a fost și continuă să fie un subiect mult discutat și controversat, care oferă mereu noi și noi laturi și suprafețe încă insuficient cercetate și exploatate.

Iată de ce, mi-am propus să fac o succintă prezentare a unor aspecte legate de tematica în speță, având convingerea că, prin aceasta pot realiza „*in fact*” o invitație spre un studiu științific aprofundat, într-un domeniu nu numai incitant, dar și de o acută actualitate.

PROBLEMATICA INTERESULUI NAȚIONAL

În pofida unor tendințe de globalizare ce se fac tot mai mult simțite, se acceptă în general, că *națiunile-stat*, se află încă în centrul acțiunii sistemului mondial actual. Acestea reprezintă, de departe, forma predominantă de organizare politică, având un control complet asupra populației și teritoriului prin intermediul guvernului. *Națiunea-stat* este încă, în mod indubitabil, „*actorul*” cel mai important pe scena politicii mondiale. Cu anumite rezerve, apreciez că nu există nici o autoritate, legitim împuternicită să-i controleze sau conteste în mod direct autoritatea legală sau comportamentul. Ca atare, aceasta este pe deplin îndreptățită și trebuie, în cele din urmă, să-și apere propriile *interese* și să-și asigure securitatea. Iată de ce consider că este foarte oportun să pătrundem mai adânc în intimitatea termenului de „*interes național*”, să-i descoperim elementele structurale, conexiunile dintre acestea și modul concret de manifestare și acțiune în politica și strategia militară a statului.

Radiografierea „*interesului național*” nu poate fi realizată decât în contextul analizelor politice la nivel global care relevă, la acest sfârșit de secol și mileniu, manifestarea pregnantă a unui tot mai amplu proces de redefinire a raporturilor internaționale, cu implicații directe asupra securității în întreaga lume și în special în Europa.

Ca parte a civilizației europene, România promovează valorile acesteia și consideră interesele sale ca fiind convergente cu cele ale tuturor statelor democratice. În acest context, interesele naționale ale României sunt susținute și se fundamentează pe:

- garantarea și promovarea drepturilor și libertăților fundamentale și a siguranței cetățenilor României;
- consolidarea unui regim politic democratic, bazat pe respectarea Constituției și supremația legii;
- asigurarea existenței statului național român, suveran și independent, unitar și indivizibil;
- sprijinirea legăturilor cu românii din afara granițelor țării, pentru conservarea identității lor;
- participarea României la asigurarea securității și stabilității în Europa.

Având în vedere că o serie întregă de documente și acte normative, care fac referire la domeniul politicii și securității naționale, utilizează noțiunea de interes național, consider că se impune să definim acest concept în mod foarte clar, înainte de a face orice altă dizertație pe acest subiect.

În opinia noastră, *interesul național* reprezintă un sistem valorico-normativ având un rol de modelare și de model, ce exprimă și promovează cerințele funcționale ale națiunii, filtrează percepțiile, determină atitudinile și influențează modalitățile de participare la viața internă și internațională, acționând ca funcție de control față de sistemul interacțiunilor politice.

Interesul național trebuie privit atât ca valoare-scop, cât și ca valoare-mijloc de îndeplinire a politicii generale sau sectoriale.

Consider că, din punct de vedere al importanței, există trei mari categorii de interese naționale :

- *interese vitale* (integritatea teritorială, suveranitatea, siguranța comunicațiilor, starea și protecția populației);

* A fost prezentat la A.O.Ș. – R. la 6 septembrie 2000.

- *interese de securitate* (politica externă, politica economico-financiară, siguranța națională, apărarea națională și ordinea publică);
- *alte categorii de interes* (diplomatice, economice, culturale, de civilizație, etc.).

Interesele naționale vitale există în mod obiectiv, ele nu pot fi inventate sau reformulate conjunctural și au un caracter de continuitate și de coerență sub care se regăsește, chiar tacit, un consens general. În aceeași idee, doresc să subliniez că interesele naționale *vitale* sunt „imobile în timp” și nu pot reprezenta obiecte de negociere, oferind puține șanse de manevră fluctuațiilor politico-ideologice. Orice atingere a acestor interese constituie un act de ostilitate care atrage după sine o ripostă, care, în final și de cele mai multe ori, devine și trebuie să fie violentă (armată) datorită efectului distructiv pe care îl poate avea asupra însăși ființei naționale și existenței națiunii-stat.

Sunt de acord cu aprecierea că, atunci când un stat nu are puterea de a satisface, cel puțin la nivel minimal, interesele sale vitale, în mod logic, el dispare ca subiect în relațiile internaționale.

În determinarea „substanței vitale” a interesului național, punctul de plecare îl constituie identificarea și prezervarea componentelor de bază ale conceptului „*de stat*” și anume: *teritorialitatea, populația, independența, suveranitatea și guvernarea*, toate fiind nemijlocit legate de interesele naționale vitale pe care le voi prezenta succint în continuare.

Integritatea teritorială a statului reprezintă acel interes național vital, al cărui conținut se rezumă la dreptul statului român de a-și exercita deplin și nestingherit suveranitatea asupra teritoriului său. El a constituit și constituie în mod frecvent, ținta acțiunilor militare și diplomatice ale unor forțe ostile. Afirmând acest lucru, am în vedere faptul că, în pofida promovării unei tradiționale politici de bună vecinătate, dorinței noastre de pace, nu i s-a răspuns întotdeauna în același mod și, în consecință, parte din teritoriul național se află în granițele altor state, fapt consfințit deja prin tratatele politice încheiate cu acestea.

Printre amenințările ce planează asupra acestui interes național, nu trebuie scăpate din vedere instabilitatea perpetuă din spațiul fostei Iugoslavii, incertitudinea situației din bazinul Mării Negre și necesitatea luptei împotriva terorismului. Iată de ce, trebuie să înțelegem pe deplin ponderea celor două direcții ale politicii noastre tradiționale de securitate și apărare națională și anume: *alianța cu parteneri puternici și apărarea omnidirecțională*.

Suveranitatea, alt interes național vital, reprezintă fundamentul sistemului modern al statului și exprimă, în esență, *supremația și independența* puterii de stat, care au caracter juridic și sunt consfințite în Constituția României.

Supremația indică superioritatea puterii de stat față de oricare altă putere din interiorul țării, dar se manifestă și asupra teritoriului și populației, stabilind astfel autoritatea de a dispune de resursele și bogățiile spațiului său geografic, modul de distribuire al acestora către toți cetățenii țării, precum și drepturile, îndatoririle și raporturile acestora cu statul și instituțiile sale.

Cealaltă latură a suveranității, *Independența*, se manifestă prin dreptul exclusiv și legal al statului la existența de sine-stătătoare în raport cu celelalte state. Independența are la rândul său două componente: una *internă*, constând în exercitarea dreptului statului de a-și stabili de sine-stătător organizarea vieții sociale, și o latură *externă*, care vizează sistemul de relații și condiționări cu alte entități organizatorice statale și interstatale.

În categoria intereselor naționale vitale se include și *siguranța comunicațiilor terestre, aeriene, fluviale și maritime*.

Aceasta oferă națiunii-stat libertatea de acțiune necesară în realizarea practică a scopurilor sale politice, economice, comerciale și financiare, în timp de pace, precum și asigurarea desfășurării strategice și a manevrei în timp de război. Creșterea rolului Mării Negre și a fluviului Dunărea pentru asigurarea schimbului de valori dintre Europa și Asia, determină amplificarea interesului național pentru căile de comunicații fluviale și maritime, asupra cărora ne manifestăm autoritatea. Orice îngrădire a libertății statului român în această zonă trebuie percepută ca un atentat asupra intereselor noastre vitale și tratată ca atare.

Un alt interes național vital, este, așa cum am mai afirmat anterior, *starea și protecția populației*.

O națiune este puternică dacă are o populație tânără, sănătoasă, educată și bine pregătită profesional. Nici o națiune nu poate să existe o perioadă îndelungată de timp, dacă nu asigură un mediu favorabil pentru satisfacerea nevoilor materiale și spirituale ale tuturor cetățenilor săi. De asemenea, este de reținut și faptul că, în condițiile unei democrații reale, numai populația trebuie să decidă asupra oportunității unor măsuri care se iau în condiții deosebite, mergând până la conflictul armat. Principalele amenințări la adresa acestui interes vital vin din sărăcirea tot mai accentuată a unui segment din ce în ce mai mare al națiunii, generată de politica falimentară a ultimilor zece ani.

Fără a diminua importanța „celorlalte” categorii de interese, aș dori să subliniez că interesele naționale vitale ale României, în mod special cele care se referă la „*asigurarea existenței statului național, suveran și independent, unitar și indivizibil*”, sunt dominate de atribute ce constituie obiective fundamentale și privesc politica generală și militară a statului. Apărarea integrității teritoriale, menținerea suveranității, siguranța comunicațiilor și protecția populației ca interese naționale vitale, vor continua să rămână neschimbate și să se manifeste cu pregnanță și în perspectiva secolului XXI, în fundamentarea politicii generale a statului român.

Interesele naționale de securitate (a doua grupă de interese) acționează ca normă de conduită a exercițiului *drepturilor politice ale statului* și ca forță integratoare a efortului de afirmare internațională. În acest sens, considerăm că dreptul statului la propria existență, dreptul de a participa la politica internațională potrivit opțiunilor sale și dreptul statului de a-și fixa selectiv prioritățile sunt nemijlocit legate de interesele de securitate.

În același timp, în manifestarea intereselor de securitate ale României, un rol deosebit îl au trăsăturile intereselor naționale de securitate și anume :

- realismul relativ;
- transparența;
- caracterul eterogen pe orizontală și verticală;
- dependența mobilă;
- funcționalismul.

În general, interesele de securitate nu au o determinare strict „națională”, aflându-se într-o interdependență internațională extrem de complicată și diversă, dar sunt foarte importante, în esența lor, pentru salvagardarea intereselor naționale ale statului. Această gamă de interese caracterizează politica oricărui stat și contribuie decisiv la o anumită armonizare, într-un context geopolitic dat, a intereselor naționale, uneori divergente ale statelor, care trebuie să găsească soluții pentru a conviețui într-un sistem internațional relativ anarhic.

Fără a ne hazarda în a afirma că toate statele au un interes intrinsec comun către pace și nici că interesele lor fundamentale sunt armonioase nu putem nega faptul că, într-un anumit context, statele pot fi constrânse de împrejurări, să găsească punți reciproc avantajoase de dialog, pe baza intereselor lor comune de securitate, chiar dacă interesele lor vitale vor continua să joace un rol important în strategiile de stat.

Politica externă vizează și exprimă nevoia de cooperare internațională, participarea în cadrul comunității statelor democratice la promovarea păcii, asigurarea drepturilor omului și realizarea prosperității națiunii.

Politica economică a statului este determinată de *interesele economico-financiare* și depinde în mare măsură de calitatea și capacitatea economiei, de posibilitățile acesteia de a se relansa către industriile de înaltă tehnicitate, contribuind astfel la formarea resurselor necesare asigurării securității naționale și siguranței fiecărui cetățean.

Referitor la acest concept, marele diplomat Nicolae Titulescu spunea: „... *politica externă a României nu e nici monopolul unui om, nici apanajul unui partid. E o politică profund națională, ale cărei reguli, metode și țeluri își trag toată originea din interesul patriei*”.

Siguranța națională urmărește asigurarea capacității analitice și operaționale a serviciilor de informații care acționează pentru anticiparea amenințărilor la adresa securității naționale, astfel încât, împreună cu celelalte instituții ale statului, să contribuie la apărarea și promovarea intereselor fundamentale ale țării.

Apărarea națională și ordinea publică vizează realizarea capacității militare necesare pentru apărarea suveranității și independenței naționale, a integrității și unității teritoriale, a democrației constituționale și a principiilor statului de drept.

Celelalte categorii de interese (diplomatie, economice, culturale, ecologice, de civilizație etc.) prezintă la rândul lor o importanță aparte, deoarece le susțin pe cele „vitale” și pe cele de „securitate”, asigurându-le coerența. Acest gen de interese sunt supuse modificărilor realităților existente la un moment dat în mediul geopolitic specific României. Ele au un caracter conjunctural și sunt chemate, mai mult decât interesele naționale vitale și de securitate, să se adapteze realităților momentului sau chiar să se modifice.

Fiind adepții unei politici realiste, pacifiste, considerăm că politica de securitate și apărare națională trebuie să se situeze la baza intereselor naționale și să fie în perfectă concordanță cu ele. În acest cadru se poate aprecia că orice națiune-stat are dreptul să-și folosească puterea pentru promovarea intereselor sale, cu condiția de a nu-și propune să realizeze mai mult decât este necesar, în comparație cu interesele altora. Trebuie să recunoaștem că realitatea este foarte diversă și se pretează foarte puțin la generalizări rigide. O minimă înțelepciune ne cere, să nu privim dorințele noastre ca realitate și să nu uităm că interesele noastre nu pot fi rupte de mediul geopolitic și geostrategic actual.

LOCUL ȘI ROLUL STRATEGIEI MILITARE ÎN ȘTIINȚA MILITARĂ

Strâns legată de realizarea *intereselor vitale* și de *securitate* ale României, care generează la rândul lor politica de securitate, strategia militară asigură cele mai eficiente căi și modalități de organizare și pregătire optimă a sistemului militar, de menținere a păcii, de prevenire și gestionare oportună a crizelor politico-militare, de proiectare a forțelor, a procedurilor de ducere a războiului, de etapizare a confruntărilor de natură și amploare diferite, stabilind formele și durata acțiunilor strategice, succesiunea și prioritățile acestora, precum și obiectivele primordiale ale apărării naționale

Acestea fiind domeniile preocupărilor și intereselor strategiei militare, apreciez, ca oportună vizualizarea locului pe care îl ocupă aceasta în cadrul științei militare, cu atât mai mult cu cât acest loc este unul „privilegiat”. După cum bine se cunoaște, știința militară are un conținut bogat și o problematică complexă și diversificată ce se axează, în principal pe: teoria generală, teoria artei militare, istoria militară, geografia militară, teoria organizării militare, teoria instruirii trupelor, logistica militară, sociologia și economia militară și, nu în ultimul rând, teoria conducerii trupelor.

În cadrul teoriei artei militare, de departe cea mai importantă, mai captivantă și mai mobilă componentă a științei militare, strategia militară, prin aria sa mare de generalitate și acțiune, în strânsă simbioză cu arta operativă și tactica, fundamentează logica desfășurării acțiunilor strategice, destinate să materializeze politica generală a statului de protejare a intereselor vitale și de securitate ale națiunii, în plan militar, prin mijloace specifice.

Putem defini strategia militară ca fiind o disciplină științifică, ce studiază conducerea de ansamblu a războiului și luptei armate de mare amploare, modalitatea folosirii forțelor și mijloacelor destinate îndeplinirii

scopurilor urmărite, metodologia elaborării planurilor de pregătire a țării și armatei pentru război în conformitate cu cerințele luptei armate și stabilește principiile și regulile de ducere a acțiunilor strategice.

Rolul strategiei militare rezidă din obiectivele și misiunile care trebuie să fie îndeplinite de către categoriile de forțe ale armatei pe timp de pace, criză, război și postconflict. Pentru a evidenția legătura intrinsecă dintre interesul național și strategia militară, vă supun atenției misiunile strategice ale armatei :

Pentru starea de pace:

- pregătirea pentru integrarea în structurile militare europene și euroatlantice;
- pregătirea pentru respingerea unei agresiuni;
- participarea la operații militare altele decât războiul;
- cooperarea militară internațională.

Pentru starea de criză:

- prevenirea declanșării unor acțiuni destabilizatoare;
- creșterea treptată a puterii de luptă a forțelor;
- neutralizarea elementelor terorist-diversioniste și a altor formațiuni ilegal înarmate;
- zădărnicierea blocării căilor de comunicații;
- stoparea traficului de armament și muniții;
- deblocarea unor obiective politico-administrative ocupate ilegal;
- realizarea siguranței strategice la frontiera de stat și la obiectivele de importanță strategică.

La război:

- stabilirea, printr-o reevaluare realistă a trăsăturilor câmpului de luptă, a fizionomiei războiului, precum și a modalităților de atingere a obiectivelor strategice;
- organizarea și conducerea forțelor în campanie și în operațiile de amploare strategică.

Extinzând viziunea asupra teoriei militare, se poate sesiza cu ușurință interdependența dintre strategie, arta operativă și tactică, toate trei, în ansamblul lor, urmărind realizarea scopurilor politice ale războiului. Ca domeniu intermediar între strategie și tactică, teoria artei operative, în accepțiunea modernă, se ocupă de studierea operațiilor de nivel operativ, a bătăliilor și a loviturilor grupărilor operative ale categoriilor de forțe ale armatei sau a grupărilor întrunite. În conformitate cu aceasta, operația de nivel operativ reprezintă un ansamblu de bătălii, lupte, lovituri și manevre, coordonate după scop, loc și timp, de către diferitele categorii de forțe, desfășurate simultan și succesiv după o concepție și un plan unic în vederea soluționării problemelor operative dintr-o anumită zonă, într-o perioadă de timp determinată.

Teoria artei operative are în vedere rezolvarea unui ansamblu de probleme referitoare la:

- cunoașterea legităților, conținutului, caracterului, evoluției și procedeele de pregătire și ducere a operațiilor de nivel operativ;
- cunoașterea organizării și menținerii permanente a cooperării între grupările participante, concomitent cu asigurarea lor multilaterală;
- cunoașterea organizării și realizării conducerii de ansamblu a tuturor forțelor și mijloacelor;
- cunoașterea necesităților de amenajare operativă a zonelor de desfășurare a operațiilor;
- cunoașterea modalităților de acțiune ale inamicului probabil.

Complexitatea problematicii artei operative, ușor de sesizat din cele prezentate anterior, duce în mod inevitabil, la ridicarea strategiei militare la noi niveluri și îi conferă acesteia prerogative și domenii de acțiune tot mai complexe.

Putem concluziona fără echivoc că, și în viitor, locul și rolul strategiei militare vor crește în importanță, amploare și complexitate, oferind oamenilor de știință militari din toate armatele lumii, noi direcții de studiu și cercetare. Condițiile geopolitice și geostrategice regionale, continentale și mondiale, specifice acestui sfârșit de mileniu, vor impune în continuare, cu necesitate, studierea permanentă a aspectelor fundamentale ale strategiei, a locului și rolului ei în cadrul științei militare, precum și a interferențelor profunde ale acesteia cu politica generală și, în special, cu politica militară a statului.

FUNȚIILE STRATEGIEI MILITARE

Funcțiile strategiei militare sunt exprimate prin rolul, preocupările și laturile sale componente, care au o importanță teoretică și practică deosebită. În gândirea și acțiunea umană, noțiunea de „funcție” are sensuri multiple, dependente de sfera în care este utilizată.

Particularizând în domeniul militar, putem afirma că funcțiile strategiei militare desemnează relațiile sale cu procesul creării și întrebuințării puterii armate a societății, având în vedere contribuția pe care o aduc acestea la structurarea, menținerea și utilizarea forțelor armate în conformitate cu scopurile politice ale statului.

În general, prin funcțiile strategiei militare se urmărește :

- definirea caracterului viitorului război;
- conducerea de ansamblu a războiului;
- pregătirea țării, a populației și a forțelor armate pentru război;
- pregătirea generală a cadrelor de comandă;

- stabilirea proporțiilor dintre categoriile de forțe ale armatei;
- adoptarea deciziilor de declanșare sau oprire a acțiunilor militare;
- adoptarea deciziei cu privire la întrebuintărea forțelor armate în misiuni de apărare a țării din interior.

Așadar, criteriul fundamental de raportare a strategiei militare la obiectul său de studiu este aplicabilitatea mai largă, vizând cunoașterea științifică în general, exprimându-se prin funcțiile care le îndeplinește atât în planul cunoașterii și prognozei fenomenului militar, cât și al practicii militare nemijlocite.

De aceea, majoritatea teoreticienilor militari realizează un consens în ce privește categorisirea funcțiilor strategiei militare, grupându-le astfel:

- *funcția cognitivă* – cu aspectele sale informaționale și explicative;
- *funcția predictivă* – cu previziunile ei privind tipul de război posibil, prospectarea mijloacelor de acțiune strategică și a condițiilor în care se vor desfășura conflictele armate, formele și procedeele de ducere a războiului, principiile și normele de acțiune;
- *funcția organizatorico-aplicativă (praxiologică)* – care vizează ridicarea eficienței în organizarea și conducerea luptei armate la nivel strategic, în pregătirea și mobilizarea resurselor statului. Funcția praxiologică se materializează în planurile de pregătire și desfășurare a războiului, campaniilor și operațiilor strategice.

Domeniul de acțiune al funcțiilor strategiei militare urmează doi vectori importanți ai sistemului militar și anume : *conducerea generală a războiului și conducerea armatei*. Din acest punct de vedere, *funcția cognitivă* asigură, conceptual, pe baza datelor, a faptelor acumulate de experiența militară și a stadiului evoluției strategiei, sursa informațională care permite analiza, sinteza și generalizarea problematicii sale. Ea asigură, în ultimă instanță, studiul unor modele strategice, așa cum au existat ele într-o anumită perioadă, ceea ce permite înțelegerea cauzalităților războiului și a conexiunilor dintre componentele sale. Funcția cognitivă realizează studierea legăturilor care acționează în sfera războiului și luptei armate, sesizează impactul unor elemente ale științei militare cu alte științe și evidențiază mutațiile produse asupra strategiei militare de către acestea.

Funcția predictivă îmbină datele rezultate din cunoașterea experienței anterioare cu concluziile referitoare la perspectiva evoluției. În aceste context, strategia elaborează „*prognoza*”, scenariile, ipotezele de acțiune, pentru a realiza căi indirecte sau directe, scopurile politicii de apărare. În ansamblul ei, prognoza strategică cuprinde :

- situațiile și condițiile în care ar putea izbucni războiul/conflictul armat;
- momentul și modalitățile posibile de declanșare;
- spațiile geografice afectate;
- forțele și mijloacele posibil a fi angajate;
- durata probabilă a conflictului și etapele acestuia ;
- intensitatea acțiunilor militare și modul lor de desfășurare;
- concepția de utilizare a forțelor și mijloacelor cu destinație strategică;
- caracteristicile acțiunilor militare;
- formele și procedeele strategice de ducere a războiului/conflictului armat;
- evoluția previzibilă a conflictului.

Pe această bază, se pot stabili, în concordanță cu scopul final, măsurile concrete de pregătire a națiunii pentru apărare potrivit previziunilor asupra configurației acțiunilor strategice. În esență, funcția predictivă descifrează evoluția fenomenului război, identifică noile caracteristici ale luptei armate moderne, sensul evoluției fenomenului militar și stabilește direcțiile de aprofundare în domeniul artei militare.

Funcția organizatorico-aplicativă (praxiologică) are ca finalitate definirea modalităților de pregătire și conducere a luptei armate, la nivel strategic, de pregătire și mobilizare a resurselor statului, în vederea îndeplinirii obiectivelor politice ale acestuia prin mijloace militare, precum și perfecționarea conducerii războiului/conflictului armat, a luptei armate, în mod deosebit.

Prin acțiunea funcțiilor sale și prin direcțiile de aprofundare ale acestora, strategia militară dobândește un profund caracter național și, în același timp, nu diminuează cu nimic respectarea angajamentelor militare internaționale asumate de către statul român și nici nu generează o incompatibilitate cu strategia generală a N.A.T.O. În același timp strategia militară devine un autentic instrument de decizie la îndemâna conducerii politice și militare a statului, în scopul apărării intereselor naționale ale României.

MODUL DE REFLECTARE A INTERESULUI NAȚIONAL ÎN STRATEGIA MILITARĂ

Strategia militară exprimă obiectivele și opțiunile fundamentale de politică militară ale statului și este un rezultat al eforturilor depuse de ministerul de resort ca autoritate răspunzătoare de apărarea armată a țării.

Strategia militară este punctul inițial și major care direcționează activitatea personalului armatei.

Obiectivul fundamental al apărării naționale a României, în conformitate și cu Strategia de Securitate Națională, îl constituie realizarea capacității militare necesare pentru apărarea suveranității și independenței

naționale, a integrității și unității teritoriale, a democrației constituționale și principiilor statului de drept. În vederea îndeplinirii acestui obiectiv fundamental strategia militară are în vedere următoarele obiective:

- sporirea contribuției armatei la stabilitatea regională prin intensificarea cooperării în domeniul militar;
- integrarea armatei naționale în structurile militare europene și euroatlantice;
- prevenirea, descurajarea și zădărnicierea unei eventuale agresiuni armate împotriva României.

Având în vedere că interesele naționale nu pot fi promovate și garantate decât într-un climat *de securitate* regională și europeană, obiectivul integrării Armatei României în structurile de securitate europene și euroatlantice capătă o importanță deosebită, sens în care doresc să subliniez, încă o dată, nevoia unei politici constante și coerente în acest domeniu, care trebuie nemijlocit legat de politica integrării în structurile *economico-politice* europene și regionale.

La baza elaborării strategiei militare este necesar să fie avuți în vedere următorii factori:

- interesele naționale, căile și modalitățile care se impun pentru promovarea și apărarea acestor interese prin folosirea forței armate ca ultim mijloc la care poate apela statul român;
- potențialul militar de care dispune România în acest moment;
- factorii de risc din mediul de securitate, care ar putea evolua în amenințări directe sau indirecte asupra intereselor României;
- experiența și tradițiile militare ale armatei și poporului român;
- constrângerile de ordin bugetar ale perioadei de tranziție pe care o parcurgem.

Putem afirma că strategia militară, prin pragmatismul și realismul de care trebuie să dea dovadă, reușește să direcționeze armata noastră către realizarea unei forțe militare modulare, mobile, flexibile, capabile de o ripostă oportună și eficientă.

Reflectarea intereselor naționale în conținutul strategiei militare este plină de substanță și obiectivitate.

În sprijinul acestei afirmații, vă rog, să-mi permiteți să aduc câteva argumente .

În primul rând, *obiectivul fundamental* al apărării naționale a României și obiectivele militare naționale (strategice) redau explicit și fără echivoc trei din cele cinci interese naționale vitale și anume : integritatea teritorială, suveranitatea și siguranța comunicațiilor terestre, fluviale și maritime .

În al doilea rând, *misiunea principală* a armatei, aceea de a garanta cetățenilor României un stat suveran, independent și indivizibil, cu un regim politic bazat pe democrație constituțională, precum și misiunile stabilite forțelor armate pe timp de pace, în situații de criză și la război, reliefează modul în care armata este și va fi unul din elementele de bază prin care statul român își protejează interesele naționale .

În al treilea rând , conceptele strategice (*capacitatea defensivă credibilă, restructurarea și modernizarea, parteneriatul operațional intensificat și integrarea graduală*), constituie esența strategiei militare și definesc cu claritate modul în care armata acționează și va acționa pentru îndeplinirea obiectivelor militare naționale (strategice) .

Aceste concepte strategice, puse în aplicare și urmărite cu consecvență, asigură protecția tuturor intereselor naționale ale statului român și, în general, ele vizează:

- *crearea capacității de ripostă*, prin maximizarea căreia se va urmări menținerea permanentă a unor forțe suficiente și credibile, apte de a răspunde prompt și eficient eventualelor amenințări generate de mediul de securitate și a cărei coloană vertebrală o vor constitui forțele de acțiune în situație de criză ;
- *modernizarea*, în sensul redimensionării armatei, stabilirii noii structuri a forței, formării liderilor militari, profesionalizării personalului, perfecționării doctrinei, standardizării pregătirii și dotării cu tehnică de luptă performantă ;
- *menținerea parteneriatelor strategice* operaționale multilaterale și bilaterale, care servesc la întărirea securității naționale și regionale ;
- *realizarea interoperabilității* treptate a armatei noastre cu armatele statelor membre N.A.T.O., ca opțiune de bază pentru a avansa către un mediu de securitate colectivă .

Deoarece modelul de securitate europeană în secolul XXI, se va baza pe un sistem de acorduri și aranjamente de securitate, strategia militară acordă o atenție deosebită *cooperării militare internaționale*, având în vedere că securitatea și stabilitatea în zonă sunt condiții de bază pentru garantarea prosperității interne .

În încheiere, pot să afirm, că Strategia militară a României este ancorată nemijlocit în promovarea intereselor naționale ale statului român, a căror realizare constituie obiectivul final și însăși rațiunea de a fi a organismului militar al națiunii noastre. De aceea, strategia militară răspunde chemării sale fundamentale de a asigura armatei cadrul teoretic și practic-aplicativ pentru ca aceasta să fie în măsură să descurajeze și, dacă este necesar, să înfrângă orice agresiune îndreptată împotriva țării noastre și a intereselor sale .

Fluiditatea mediului geostrategic și geopolitic și caracterul evolutiv al securității regionale și mondiale, în contextul cărora s-a dezvoltat problematica intereselor naționale, ne determină să considerăm că aceasta rămâne și în viitor o provocare la adresa preocupărilor de bază ale oamenilor de știință, inclusiv a celor din Armata României, fiind deschisă evaluărilor și reevaluărilor continue .

ARTA STRATEGICĂ O SUPRAȘTIINȚĂ PENTRU UN MANAGEMENT SUPERIOR

General de brigadă prof. univ. dr. Constantin Onișor

1. Necesitatea și definirea artei strategice

În secolul XXI problemele majore, cu care se vor confrunta societățile civile, comunitățile, statele, organizațiile zonale și mondiale cu funcționalitate supranațională sunt și vor deveni tot mai **complexe**. Rezolvarea lor la nivelurile infra/suprastatale vor necesita **regândirea** managementului politico-economico-militar, ca act informațional-decizional responsabil, oportun și eficient. Deopotrivă, este și va fi nevoie de **aportul** mai mare și a altor discipline științifice în elaborările, fundamentările, opțiunile și operaționalizările deciziilor superioare, ce privesc relațiile intrastatale și cele interstatale regionale, zonale, continentale și mondiale.

Începutul acestui secol evidențiază printre altele două mari categorii de **probleme majore**, cu aspecte de o mare diversitate. **Prima** categorie privește securitatea, dezvoltarea integrarea și globalizarea, pentru care se desfășoară în acest prim deceniu ample acțiuni naționale și internaționale de conștientizare a necesității, oportunității și efectelor realizării lor, dar și febrile căutări a celor mai atractive și majoritar acceptabile modalități de transpunerea în practică geopolitică/geostrategică a acestora. **A doua** categorie cuprinde fluiditatea păcii, gestionarea crizelor politico-militare și persuasiunea războiului/conflictului armat.

Așadar, acum decizia la cel mai înalt nivel dobândește câteva **caracteristici** cu totul deosebite. Enumerăm printre altele: racordarea permanentă la determinările mediului geopolitic internațional, evidențierea realităților naționale, conștientizarea sensului evoluțiilor geostrategice, expertizarea cu rafinament a fenomenelor și proceselor, reacția oportună la disfuncționalități, responsabilitatea adoptării oportune, eficiențe și importanța transunerii în practică, caracterul unitar al concepției, deplina cunoștință de cauză a elaborării, timpul scurt la dispoziție și stressul generat de o serie de factori.

Așa stând lucrurile, este ușor de remarcat că avem de-a face cu un **management superior**, care pe de o parte presupune multă creativitate, în producerea valorilor ce dau substanță deciziilor majore cu folosirea unor mijloace de exprimare adecvate în plan politic, economic, militar și nu numai, tot atâta pricepere și îndemânare performante până la măiestrie și desigur suficiente cunoștințe în multiple domenii. Am evidențiat astfel „**arta**” atât de necesară într-un management exercitat la cel mai înalt nivel.

Pe de altă parte, procesul informațional-decizional specific acestui nivel are o foarte mare însemnătate în plan politic, economic, militar și nu numai, este esențial pentru actul conducerii în ansamblu, poate și trebuie să fie potrivit și oportun în condițiile fluidității mediului multidimensional în care se execută managementul. Deci, este de remarcat și „valoarea strategică sau superioară” a managementului specific acestui secol.

Într-un mod esențializat am încercat să demonstrăm și să convingem despre **apariția** și **necesitatea** acceptării **artei strategice**, ca cea mai revoluționară și veridică modalitate de a studia **realitățile obiective și subiective** ce privesc societatea, comunitatea internațională, relațiile intra/interstatale etc. după criteriile politice, economice, militare și de altă natură.

Supunem spre analiză și dezbateră o **definiție** a artei strategice. După opinia noastră **arta strategică reprezintă un ansamblu sistematic de cunoștințe teoretice și acțiuni practice veridice cu privire la domeniile păcii, crizei și războiului/conflictului armat (elementele acestuia, aflate într-o strânsă și permanentă conexiune), ca normalitate și anormalitate din punct de vedere**

politic, economic, militar și nu numai, în relațiile intra/interstatale și corelate cu evoluțiile mediului geopolitic și geostrategic.

Arta strategică rezultă din *interacțiunea* majoră a științelor politice, economice, militare, și a acestora cu alte grupuri ale științelor despre existență (sociale, ale gândirii), ale acțiunii și generale. Toate acestea ne determină să apreciem arta strategică ca fiind o *supraștiință* (se situează deasupra unor științe/grupări de științe), o *sumă de metaștiințe* politice, economice, militare și de alte profile (acestea privesc „după” adecvarea, schimbarea/transformarea conținutului lor în noile conjuncturi), desigur într-o *permanentă devenire*, ce se va înscrie în sistemul științelor secolului XXI, și va marca gândirea, comportamentul și cunoștințele sistematico-teoretice ale oamenilor cu atribuții și responsabilități în managementul exercitat la cel mai înalt nivel.

În plan organizațional-instituțional arta strategică va reclama restructurări profunde. Cea mai evidentă poate fi restrângerea la maxim a structurilor paralele și ierarhice, bazate pe specialiști, consultanți și experți, din sfera managementului superior. În schimb va apărea *un singur organ decizional* (format din strategii, lideri strategici și maeștrii artei strategice), cu o forță științifică interdisciplinară impresionantă, cu priceperi și abilități de comunicare deosebite și pe măsură, capabili să exercite un management superior și eficient, ajutat permanent de o *structură de studii strategice prospective*.

Ca *sistem al științelor* ce studiază complexitatea păcii, gestionarea crizelor politico-militare și de altă natură și problematica interdisciplinară a războiului/conflictului armat modern, arta strategică va fi preocupată tot mai mult de *soluția conflictului/conflictualității*, în care negocierea, comunicarea, constrângerea, amenințarea și dezarmarea și la nevoie confruntarea limitată vor reprezenta tot atâtea instrumente pentru decizia interdependentă.

2. Arta strategică – supraștiință în secolul XXI

În lumea academică este bine cunoscut faptul că o știință nouă poate fi recunoscută, și astfel se impune de la sine, numai dacă întrunește un adevărat *decalog* de cerințe și exigențe, ce au în vedere: obiectul/domeniul(le) de studiu, legile și principiile proprii, previziunile asupra fenomenelor și proceselor, latura teoretică (teoria generală), latura practic-aplicativă, metoda de lucru și metodologia cercetării științifice, sistemul categorial, disciplinele științifice, funcțiile corespunzătoare conținutului și direcțiile de aprofundare pe domenii.

Obiectul de studiu al artei strategice este legat de studierea și elaborările ce privesc problemele majore din spectrul securității și apărării în multidimensionalitatea lor națională și internațională, pe baza unor modalități sigure și eficiente de valorificare a resurselor, pentru atingerea unor scopuri/obiective principale în plan politic, economic, militar etc.

Cunoașterea științifică în sfera artei strategice se bazează pe studierea *domeniilor* păcii, crizei politico-militare și războiului/conflictului armat, în cadrul cărora fenomenele și procesele actuale sunt guvernate de *legi și principii* proprii fiecăruia și comune. Astfel, concordanța deplină între resurse și scopuri/obiective reprezintă o lege generală (aplicabilă în orice domeniu de studiu), pe când dependența conținutului și fizionomiei războiului de nivelul dezvoltării economice este cu siguranță numai o lege a confruntărilor pe care le presupune războiul/conflictul armat.

În conținutul artei strategice, în strânsă legătură cu legile proprii, se manifestă și câteva elemente fundamentale, de bază, convingeri și puncte de vedere temeinice pentru valoarea sa științifică. Ele pot fi definite ca *principii* ale acesteia, principii ce pot fi la rândul lor valabile în ansamblu ori numai într-un domeniu. De exemplu, concentrarea eforturilor în domeniile hotărâtoare este un principiu al artei strategice, iar stabilitatea regională/zonală este un principiu al păcii. În același sens, controlul riguros al conflictualității poate fi un principiu al gestionării crizelor, precum

și realizarea pragului minim al violenței, care în mod cert este un principiu al războiului sau conflictului armat.

Identificarea, definirea și studierea legilor și principiilor artei strategice permit elaborarea unei **previziuni** pertinente asupra proceselor și fenomenelor ce se manifestă în fiecare domeniu. Așa se face că, prognoza asupra fenomenelor și proceselor politice, economice și militare specifice situației de pace scoate în evidență faptul că dictonul latin „si vis pacem para bellum” nu mai poate constitui prioritatea, aceasta reclamând altceva și anume „ca să nu fie război pregătește pacea”. De asemenea, studiile previzionare asupra războiului evidențiază faptul că acesta tinde să-și manifeste limitele peste care nu se poate trece în ceea ce privește atingerea obiectivelor politice și în consecință este nevoie de o nouă „cultură a războiului viitor”.

Existența legilor și principiilor artei strategice, și pe această bază a previziunilor în domeniul, ne permite să apreciem existența deja a unei **teorii generale** cu privire la interdependența păcii cu criza politico-militară și războiul. În cadrul acesteia surprindem cu ușurință probleme și aspecte care țin de alte teorii, cum ar fi bunăoară: praxiologia, axiologia, epistemologia, gnosiologia, teoria adevărului, teoria deciziei, teoria echilibrelor, teoria sistemelor etc. Așadar, **latura teoretică** a artei strategice este larg cuprinzătoare, bine structurată și în curs de încheiere.

Structurarea artei strategice pe diferite teorii permite studierea unui bogat material factual (mediile geopolitice, geostrategice, politico-militare, de securitate, interese, politici, doctrine, strategii, relații internaționale, stabilitate, apărare, decizional, integrare, globalizare etc). Totodată, permite efectuarea observațiilor, experimentelor și analiza rezultatelor acestora în programe de restructurare și reformă, în tranziția către economia de piață, în implementarea unor decizii, în operaționalizarea unor decizii din cadrul gestionării crizelor, în pregătirea, desfășurarea și deznodământul războaielor/conflictelor armate etc. Pe aceste baze se întocmesc diferite scenarii, ipoteze și variante de acțiune, se simulează diferite confruntări, care pe de o parte pot confirma sau nu unele aspecte teoretice, iar pe de altă parte permit generalizarea în concepte, sintagme, teorii, concepții etc. a unui bogat material factual. Așadar, **latura practică-aplicativă** a artei strategice este extrem de bogată, diversificată și dinamică.

Metodologia în arta strategică apare prin definirea și formalizarea unui număr mare de teorii și paradigme din domeniile păcii, crizelor și războiului/conflictului armat, care conduc spre o **concepție generală** în fiecare domeniu, dar care permit și sintetizarea unei **supraconcepții** ce privește integrarea, dezvoltarea durabilă, ciocnirea civilizațiilor, crizele economice și globalizarea.

Realitatea într-o continuă dinamică este permanent cercetată prin **metode științifice** tradiționale și moderne, în acest scop constituindu-se și funcționând structuri specializate de nivel strategic, care se implică frecvent în fundamentarea deciziilor ce țin de managementul superior al păcii, crizelor și războiului/conflictului armat.

În momentul de față, arta strategică are la dispoziție un consistent și diversificat **sistem categorial** (concepte și sintagme operaționale), ce evidențiază deopotrivă legile, principiile, formele și procedeele de acțiune, percepțiile (reguli, metode și norme), pe baza cărora se tinde spre o comunicare uniformă în fiecare domeniu, dar și spre definirea unei identități proprii în comparație cu alte sisteme/grupuri de științe. Aducem spre exemplificare câteva concepte specifice artei strategice: actor internațional, regionalizare, pacte de stabilitate, integrare, arhitectură de securitate, război limitat, sistem de securitate, armată de securitate, structuri supranaționale, suveranitate limitată, controlul și echilibrul puterii, pace fierbinte, fundamentalism politic, noua ordine mondială etc.

În arta strategică sunt deja incluse, se definesc și vor fi atrase/asimilate multiple **discipline științifice**. Avem în vedere în primul rând cele care provin din:

- **științele politice**: teoria și filozofia politică, sistemele politice, relațiile internaționale, polemologia etc.;

- **științele economice:** economia politică, sisteme și doctrine economice, economia mondială, economia militară, resursele apărării etc.;
- **științele manageriale:** bazele managementului, teoria sistemelor, managementul organizațiilor, managementul crizelor etc.;
- **științele juridice:** dreptul umanitar internațional, dreptul războiului etc.;
- **științele militare:** arta militară, logistica militară, managementul militar, teoria organizării și înzestrării structurilor militare, întrebuintarea categoriilor de forțe etc.;
- **științele de contact:** istoria militară, geografia militară, științele tehnice militare, sociologia militară, psihologia militară etc.;

Pe măsură ce vor fi încheiate, cu certitudine în arta strategică vor pătrunde și **disciplinele viitorului**.

Conținutul artei strategice se evidențiază prin **funcțiile** sale. Acestea pot fi: explicative, normative, axiologice, praxiologice, cognitive, predictive, organizatorico-aplicative, de orientare, coordonare, direcționare și de prevenție. Corespunzător acestor funcții, în cadrul artei strategice apar numeroase **direcții de aprofundare**, dar pe domenii. Avem în vedere în mod deosebit:

- **schimbarea mentalităților** troglodite și autarhice privind securitatea și apărarea, dezvoltarea și integrarea, criza și războiul;
- **identificarea și definirea** unor noi norme în relațiile internaționale, privind comportamentul și atitudinea actorilor naționali, internaționali, multinaționali, supra/intranaționali etc.;
- **realizarea consensului** în problemele sistemului de valori în jurul căruia să graviteze cele naționale, comunitare și de civilizație;
- **coordonarea unitară** bazată pe consens politic a principalelor acțiuni ce privesc pacea, criza și războiul/conflictul armat;
- **armonizarea cunoașterii** realităților naționale cu programele de integrare/globalizare;
- **determinarea** conținutului și fizionomiei păcii, a coordonatelor crizelor politico-militare majore și a conținutului viitorului război;
- **conducerea unitară** a acțiunilor majore pentru menținerea păcii, controlului crizelor și evitarea războiului/conflictului armat;
- **ajutarea** factorilor internaționali în elaborarea și implementarea planurilor strategice naționale și de integrare regională/zonală;
- **integrarea unitară** a tuturor concepțiilor ce privesc edificarea păcii și eradicarea crizelor și războaielor;
- **exercitarea** unui anumit **dirijism**, dar cu efect național pozitiv asupra dezvoltării interne și internaționale a statului;
- **prevenirea** escaladării cursei înarmărilor tehnice și tehnologice, a confruntărilor pe care aceasta le poate genera.

În strânsă legătură cu direcțiile de aprofundare este de remarcat faptul că arta strategică nu trebuie să devină o **știință academică** și nici un **ghid practic** pentru politicieni. Ea trebuie să devină o **parte integrată a managementului superior**, bazat pe capacitatea oamenilor politici naționali și internaționali de a acționa cu abilitate, punând în valoare aptitudinile lor, cum ar putea fi: puterea de intuiție, creativitatea, prudența, curajul și prevenția. Numai în felul acesta arta strategică poate studia științific fenomenele și procesele lumii contemporane și a statelor și totodată să se manifeste ca o creație în managementul superior.

TACTICA ÎN SECOLUL XXI

General locotenent dr. Eugen Bădălan

General locotenent (r) prof. univ. cons. dr. Valentin Arsenie

Tactica a intrat în preocupările oamenilor încă din cele mai vechi timpuri. Ea însăși are o istorie ale cărei rădăcini se trag, la fel ca cele ale armatei, din vremurile antichității.

De atunci și până în zilele noastre a sfredelit gândirea și a îmbogățit experiența marilor comandanți de oști, a probat arta militară a zeci și sute de armate de-a lungul timpului în toate războaiele desfășurate, îndeosebi în cele două conflagrații mondiale, dar și în conflictele moderne din epoca postbelică și finalul secolului XX, deci, de la sfârșitul mileniului recent încheiat. *și începutul secolului al XXI-lea.*

Literatura și istoria dedicate tacticii militare au consumat tone de cerneluri tipografice, dar se înfățișează mereu deschise investigației, înnoirii și modernizării.

Totodată, este demn de evidențiat că unele popoare, între care la loc de frunte se situează și cel român, s-au remarcat prin victoriile purtate datorită modului în care au știut să adapteze tactica la condițiile lor specifice de mediu geostrategic, de potențial uman și tehnic, de resurse materiale și spirituale, precum și la determinările teleologice și nomologice ale războaielor prin care au trecut.

Pentru poporul nostru un asemenea complex contextual este deosebit, dar reputatul savant român Nicolae Iorga a definit cum nu se poate mai bine de esențializat și sistematizat – desigur, în stilul său caracteristic, plastic – poziția geostrategică și menirea sa, vicisitudinile prin care a trecut și izbânzile pe care le-a reușit.

„Așezați unde suntem – spunea savantul – în bătaia tuturor vânturilor, ca și cum ne-ar fi fost menirea să stăm de strajă în fața și împotriva celor mai sălbatice vijelii, toată viața noastră de aproape două mii de ani nu a fost altceva decât o trântă cu primejdia. Am biruit adesea, dar cea mai mare biruință e că avem, în ciuda tuturor, un pământ și un steag pe care ai noștri au fost vrednici să le apere”.

Care au fost resorturile intime ale acestor izbânzii ne putem întreba mereu, pentru că răspunsurile obținute pot aduce tot atâtea noi învățăminte.

Unul dintre ele, remarcat de același notoriu savant, este însă de o profundă sensibilitate și perenitate, transpus cu iscusință tocmai pe tărâmul teoriei și măiestriei tactice. „Cu sabia în mână de strajă la toate zărilor, iar când s-a frânt o clipă ca să lege din nou, tainic, oțelul, am întins brutalității arma subțire a inteligenței noastre”.

Mesajul savantului este valabil și astăzi. Poate este mai imperios ca oricând apelul la aceeași armă subțire pentru a ne proiecta oportun tactica militară pe care ne-o solicită începutul noului mileniu, cu perspectiva drastică și brutalitatea ritmului de prăvălire asupra noastră a viitorului neiertător, proxim și îndepărtat.

Tactica forțelor terestre presează acum ca un nou comandament intelectual, un nou proiect complex, multidimensional : gnoseologic, praxiologic, axiologic, epistemic, sociologic, ecologic etc. O bună parte din determinările sale teleologice și nomologice se păstrează. Acestea li se adaugă altele noi, specifice vremurilor actuale și următoare, din domeniile ultimelor cuceriri științifice și înnoiri tehnologice care au produs mutații profunde în viața militară, în planul apărării, al pregătirii și ducerii războiului.

Ca orice proiect, pentru un nou edificiu trebuie să se înceapă de la temelie, iar tactica militară este un asemenea fundament, în care tactica forțelor terestre joacă un rol de mare importanță.

1. Amplasarea tacticii forțelor terestre în edificiul complex al științei militare

În esență, această amplasare exprimă corelarea tacticii cu știința și arta militară. Se pare că din această perspectivă nu vor apărea prea multe elemente de noutate.

Ca și strategia militară, în teoria mai veche și mai nouă, tactica este un domeniu (nivel, ramură) al artei militare și, totodată, o componentă de bază a științei militare. Așadar, tactica este subordonată tuturor celorlalte și, în același timp, constituie un mijloc de aplicare și validare a discursurilor lor, dar și o sursă de investigare, cunoaștere, înnoire și dezvoltare a acestora.

Tactica, spre deosebire de strategie, oferă un câmp larg de investigație, posibilități multiple de manifestare a creativității ofițerilor și de experimentare practică din partea subunităților, unităților și a marilor unități tactice.

Este, de asemenea, bine cunoscut că tactica este o disciplină a științei militare, are deci fundamentare și caracter științific, constituindu-se ea însăși ca o știință de sine-stătătoare.

Aici trebuie să remarcăm că prin ^{lucrarea noastră} proiectul nostru va trebui să insistăm – ca un obiectiv major de modernizare – asupra apropierii mai puternice a tacticii de știință, prin comparație cu strategia, sub aspectul înclinării raportului dintre determinările lor teleologice și nomologice. Dacă primele sunt preponderente pentru strategie, celelalte sunt pentru tactică.

Tot la fel, și funcția normativă a tacticii este mai puternic manifestă, deci mai importantă decât cea a strategiei.

Cele două diferențieri amintite conduc și la a treia. Tactica nu exclude abstractizările, dar are un caracter de obiectivitate și concretețe mai evident decât cel al strategiei. Drept dovadă am putea aduce în discuție aportul științific, sistemele categoriale și conceptuale cu care operează fiecare.

Dar, fără a mai repeta aici definiția științei militare care este bine cunoscută, apelăm la un exemplu practic din viața armatei noastre. Să comparăm comportamentul său în al doilea război mondial – când mai întâi a luptat alături de o armată în est și apoi, împreună cu alta în vest – cu cel din actualitate, când se află în plin proces de realizare a interoperabilității tehnice, acționale și administrative cu cele ale statelor moderne și structurile euroatlantice.

Din exemplul amintit deducem că, mai întâi, compatibilitatea cu armatele aliate în război nu a dus la modificarea tacticilor armatei noastre, care era de origine franceză, iar apoi că tactica, privită ca știință, are componente conceptuale, atât cognitive cât și acționale, valabile pentru toate armatele.

Diferite sunt procedeele (deci metodica) de aplicare concretă pentru îndeplinirea misiunilor, în funcție de tehnica și armamentul din înzestrare.

La fel apar în planul tacticii, nuanțări și specificități naționale imprimate prin doctrinele ^{pentru apărati} operaționale ale categoriilor de forțe armate din diferite țări.

Stabilitatea cognitiv-conceptuală a tacticii nu vine în contradicție cu mobilitatea sa practică, metodică. Dimpotrivă, cele două calități o fac să fie mai deschisă creativității, mai bine ancorată, atât ca determinare, stimulare, cât și ca valorificare în cercetarea științifică și deci, în propria sa manifestare și afirmare ca știință.

Desigur, ar mai fi trebuit abordată și corelarea cu strategia și ^{arta operativă, dar spațiul alocat} materialului nostru nu permite să reluăm aici aceste aspecte care, de altfel, ^{și ele sunt bine cunoscute}.

Mai degrabă ar fi interesant să semnalăm că în epoca postmodernă a epistemologiei științelor sociale, îndeosebi din perspectiva începutului noului mileniu, știința militară se proiectează într-o lumină nouă. Unii chiar încearcă deja să condamne tendința de a o transforma într-o descriere exhaustivă a domeniului militar. Nouă nu ni se pare că poate fi vorba de așa ceva.

Dimpotrivă, în ~~proiectul nostru~~ ^{în lucrarea noastră} pentru un nou discurs al tacticii forțelor terestre, ^{vom ține} cont de faptul că astăzi și mai ales mâine, știința militară nu se mai poate rezuma numai la fenomenul război, sau doar la studiul luptei armate. Dimpotrivă, domeniul militar este mult mai complex, mai cuprinzător, mai dinamic.

Din cele redate până aici nu trebuie să se înțeleagă, cumva, că vom abandona corelațiile cunoscute dintre strategie, artă operativă, tactică și știință militară.

2. Abordarea conceptuală a tacticii forțelor terestre

Cea de-a doua linie directoare a ^{lucrării} proiectului nostru pune în centrul preocupărilor însăși categoria de tactică, deci abordarea ei conceptuală, pornind de la definirea sa.

Evident, orice definiție a tacticii nu poate face abstracție de etimologia sa grecească, pe care o știm. Nu trebuie să ocolim nici faptul că tactica a devenit acum un concept de bază și al altor domenii: politic, economic, financiar-bancar, comercial, diplomatic, managerial, psiho-socio-pedagogic, sportiv, artistic etc. Așa s-a ajuns la accețiunea largă de definiție a tacticii, **ca o modalitate de conducere a sistemelor complexe pe termen scurt și crearea condițiilor de perspectivă pe cel mediu**. Am putea spune că suntem în fața îndepărtării de esența noțiunii de tactică.

Tactica în sens militar este altceva. Ea reprezintă domeniului militar, negând valențele accepțiunii generale amintite.

Carl von Clausewitz definea scurt și clar tactica drept: „...teoria folosirii forțelor armate în luptă”, iar strategia - ca „teorie a folosirii luptelor pentru atingerea scopului războiului”.

La rândul său, generalul Beaufre ne-a lăsat o definiție clară: „Tactica reprezintă, în mod limpede, arta întrebuițării armelor în luptă pentru a obține randamentul maxim”. Apelăm la definiția sa pentru valoarea ei demonstrativă de apropiere a condițiilor moderne în care s-a ajuns la combinarea lucrurilor materiale cu resursele umane, sociale și potențialul tehnic, pe fundamente științifice și, toate luate la un loc imprimă analogia cu arta inginerului.

Așadar, *tactica este acel palier din domeniul artei militare în care se percepe și se manifestă tot mai puternic ingineria militară*. Altfel spus, *prin tactică militarul se dovedește a fi: cercetător, proiectant, conducător* (factor de decizie), *manager* (administrator al resurselor umane, materiale, tehnice, financiare etc.), *pedagog* (instructor, educator prin procesul de instruire) și *are multe alte competențe și atribuții pe care le îndeplinesc diverși specialiști din sistemele socio-tehnice ale societății civile*.

Considerăm că definițiile redată anterior sunt valoroase, deși restrânse în conținut, dar propunem să păstrăm varianta tradițională militară.

În această accepțiune, *tactica presupune studiul acțiunilor de luptă ale subunităților, unităților, marilor unități tactice dotate cu armament și muniții și stabilește principiile, formele și procedeele de pregătire și ducere a acestora*.

Mai nou asistăm astăzi la combinarea celor trei variante de definire a tacticii *ca artă și știință a folosirii forțelor și mijloacelor la dispoziție pentru obținerea succesului în lupte și ciocniri*.

Desigur, aici rămâne loc pentru analiza comparativă a variantelor de definire și în demersul nostru ne-am oprit asupra câtorva criterii: activitățile comandanților pe câmpul de luptă; obiectivele stabilite forței (grupării de forțe) de nivel tactic; raporturile dintre scopuri (strategice), obiective (operative) și misiuni (tactice); eficiența acțiunilor militare (din perspectiva praxiologică a lanțului cauză-efect-consecințe).

Unul dintre criteriile cele mai importante și care s-a impus în centrul atenției în ultimele decenii este acela al dependenței de factorul sau potențialul tehnico-material. Operând cu el devin evidente, din nou, deosebirile dintre tactică și strategie de exemplu.

Tactica este domeniu al artei militare, având conținutul său dat de acțiuni care sunt dependente, în primul rând, de armament, în timp ce strategia este influențată și chiar determinată de dezideratele politice și scopurile militare, sau când situația impune, de obiectivele războiului.

Acum se vede clar care este acel raport invocată mai la început, între teleologie și nomologie.

Dar să mai adăugăm un alt argument. Cea mai convingătoare dovadă a determinării preponderent obiective a tacticii este împărțirea sa în funcție de armament, în tactici corespunzătoare categoriilor de forțe armate, desigur conform destinației acestora, în: *tactica forțelor terestre, tactica forțelor aeriene, tactica forțelor navale*.

Am ajuns astfel la cea de-a treia linie directoare a proiectului nostru și anume la identificarea tacticii forțelor terestre prin stabilirea obiectului și conținutului său.

3. Obiectul și conținutul tacticii forțelor terestre

Tactica forțelor terestre are ca obiect de studiu planificarea, organizarea și coordonarea acțiunii de ansamblu a elementelor care participă la pregătirea și ducerea luptei de către forțele de arme întrunite, independent sau în cooperare cu unități și mari unități din cadrul celorlalte categorii de forțe armate ori din sistemul național de apărare, respectiv trupe ale Ministerului de Interne, Serviciului Român de Informații etc. Ca esență, putem spune că *tactica este știința și arta folosirii forței în cadrul luptelor și ciocnirilor cu inamicul*.

Lupta definește acel ansamblu de acțiuni organizate ale marilor unități, unităților, subunităților și formațiunilor militare, inclusiv ale luptătorilor izolați, în care se folosesc armamentul, tehnica din dotare și sistemele de arme pentru nimicirea (distrugerea), capturarea sau respingerea forțelor și mijloacelor agresorului.

1. Carl von Clausewitz, *Despre război*, Editura Militară, 1982, p. 213
2. André Beaufre, *Introducere în strategie*, Editura Militară, 1974, p. 9.

Luptele se conjugă între ele formând un tot unitar, la care participă forțe ce acționează în comun sau independent, cu o desfășurare limitată în timp și spațiu și urmăresc îndeplinirea unor scopuri (misiuni), determinate și stabilite de conducerea eșalonului superior, în vederea realizării unui obiectiv tactic.

Scopul luptei constă în nimicirea unei grupări relativ mici de forțe ale inamicului pentru cucerirea sau menținerea (realizarea) unui obiectiv tactic. Realizarea lui se asigură prin aplicarea unei game variate de forme, procedee și metode de acțiune adoptate în funcție de caracteristicile situației, natura, valoarea și modul de acțiune ale inamicului, corespunzător condițiilor de teren, timp, anotimp, precum și valorii grupării forțelor proprii și caracteristicilor tehnico-tactice ale mijloacelor sale de luptă.

La îndeplinirea scopului participă toate genurile și specialitățile de armă din compunerea unităților și marilor unități tactice de arme întrunite și de arme, într-un efort coordonat, aplicând anumite principii de întrebuițare a acestora, și în conformitate cu normele, regulile, metodele și procedeele de pregătire și ducere a luptei.

Lezarea se cuvine făcută cu
În conținutul *tactica forțelor terestre (interarme)* are ca obiect studierea principiilor de întrebuițare a fiecărui tip de grupări de forțe în luptă, precum și a normelor, procedeele și metodelor de pregătire și ducere a acțiunilor de luptă specifice.

La rândul ei, *tactica acțiunilor întrunite se ocupă de studierea, planificarea și ducerea luptelor sau ciocnirilor pentru îndeplinirea obiectivelor militare fixate forței tactice*. Specificul acesteia este legat de faptul că include o gamă largă de acțiuni terestre, aeriene și navale. Arar, în anumite situații, pe timpul luptelor și ciocnirilor, acțiunile militare pot fi întrunite; și anume, în cazurile celor aeropurtate, ale acțiunilor amfibii și ale forțelor speciale.

Mai trebuie să adăugăm și *obiectul tacticii* forțelor luptătoare care este dat de studiul luptei subunităților, unităților și marilor unități de arme întrunite de la grupă, pluton, batalion, până la brigadă și divizie. Aceasta este folosită și în procesul de instruire a tuturor celorlalte arme și specialități din compunerea forțelor terestre, aeriene și navale, din trupele Ministerului de Interne, Serviciului Român de Informații etc., astfel încât ele să fie în măsură, când situația le-o cere, să lupte ca o forță sau grupare de forțe de arme întrunite.

Asupra conținutului tacticii forțelor terestre considerăm că nu mai este cazul să insistăm deoarece, cum bine se știe, acesta se regăsește atât în partea sa teoretică, precum și în cea practică - aplicativă, acțională. Tot la fel de bine este cunoscut și faptul că eficiența demersului teoretic se manifestă și verifică în procesul derulării acțiunilor practice, respectiv cele de instruire pe timp de pace și ducere a luptei în timp de război.

Din această perspectivă, reînnoirea tacticii este gândită să fie mai bine corelată cu cerințele și constrângerile actualelor procese de restructurare din armată, precum și cu realizarea obiectivelor de interoperabilitate cu structuri similare din armatele moderne, ale statelor membre NATO. Aici va trebui să insistăm asupra modului lor mai pragmatic de abordare a criteriului eficienței acțiunii militare, atât sub aspectul fundamentării lui științifice, teoretice, cât și sub acela al realizării lui practice, concrete.

Este necesar și util să gândim așa, întrucât respectarea acestuia întărește sensul de corelare al teoriei cu practica, mai ales în cazul tacticii, practica nefundamentată pe o teorie științifică este *ab initio* lipsită de forță și mai ales de eficiență pe care ideile realiste, principiile juste și metodele corecte, eficace le conferă acțiunii umane.

Cunoscutul teoretician militar F. Foch avea perfectă dreptate când spunea: „*Realitatea câmpului de bătaie este că pe el nu se studiază; se face ce se poate, pentru a aplica ceea ce se știe (...), pentru a se face puțin, trebuie să se cunoască mult și bine...*”.³

Iată deci, de ce, și în viitor, preocupările pentru dezvoltarea tacticii forțelor terestre trebuie să fie orientate spre îmbogățirea fondului său teoretic, dar și spre perfecționarea componentei sale practice-aplicative și astfel, unitatea dintre teorie și practică va constitui principalul izvor de eficiență a acesteia.

³ F. Foch, *Principiile războiului*, 29 *Conducerea războiului*, Editura de Literatură, București, 1975, p. 37.

4. Tipurile tacticii forțelor terestre) - nu

○ altă linie directoare importantă a proiectului nostru de elaborare și adoptare a tacticii forțelor terestre cerută de începutul noului mileniu este și aceea a tipologizării ei.

Această orientare are determinări și cerințe multiple.

Prima dintre ele este amintită funcție normativă a științei (teoriei) tacticii. Ea normează și trebuie să normeze cât mai eficient cunoașterea (cogniția) și acțiunea. De aceea, acum tactica este punctul de plecare pentru adoptarea doctrinelor operaționale ale categoriilor forțe armate și a celor de luptă ale armelor.

Cea de-a doua condiționare este o diferențiere în planul tacticii de care până acum nu prea s-a ținut cont, dar care nu mai trebuie neglijată.

La modul concret este vorba despre diferențele dintre tactica aplicată în procesul instruirii trupelor și cea aplicată în luptele reale desfășurate în cadrul războiului. Experiența acestuia din urmă a demonstrat că nici o luptă nu seamănă cu alta.

Altfel spus, în timp de război se aplică mai mult sau mai puțin eficient cunoștințele și deprinderile asimilate anterior, dar în timp de pace, la instrucție, acestea nu sunt suficiente. Modelarea instrucției ar fi utilă; dar dacă ea se aplică doar la nivelul rutiinei, duce la șablonizare.

De aceea, componenta științifică, teoretică a tacticii trebuie redirecționată spre stimularea creativității, spre constituirea epistemică a acelui fond de cunoștințe proiective, prospective, problematizate (confectionate), care pot operaționaliza posibilele situații reale, transpuse apoi în modele de acțiune, prin deprinderi și aptitudini practice.

Procedând astfel, tactica va fi o știință a învățării dinspre viitorul posibil, verosimil, spre prezentul instruirii, iar aptitudinile cultivate teoretic, practic-aplicativ vor fi mult mai apropiate de cerințele concrete ale războiului.

Cu alte cuvinte, tactica forțelor terestre trebuie să se concretizeze cât mai realist în tipurile sale, după anumite criterii.

Din cele prezentate până aici se observă că am ținut cont de dependența tacticii față de mediul fizic și psihic al desfășurării acțiunilor de luptă și vom avea - așa cum s-a arătat mai sus - tactici proprii categoriilor de forțe armate, respectiv o tactică a forțelor terestre, una a forțelor aeriene și alta a celor navale.

Fiecare dintre cele trei va fi o tactică interarme.

Trecând la cel de-al doilea criteriu structural-acțional (pe de o parte structura forțelor la pace și pe de altă parte, modul de acțiune în luptă), tactica forțelor terestre se divide în următoarele tipuri: *tactica forțelor luptătoare; tactica forțelor de sprijin; tactica logisticii.*

Dacă ar fi cazul să mai stabilim și un criteriu al rolului sau importanței lor pentru o ierarhizare între aceste tipuri de tactică s-ar contura mai clar tabloul lor, astfel: tactica forțelor terestre îndeplinește rolul de tactică interarme, în cadrul căreia, tacticii forțelor luptătoare îi revine rolul de tactică a acțiunilor întrunite.

Diversificarea tacticii forțelor terestre nu se oprește însă aici. De altfel, acest proces obiectiv, determinat de varietatea mediilor acțiunilor de luptă dar mai ales de cea a categoriilor de armament și tehnică de luptă, de apariția și dezvoltarea unor noi genuri și sisteme de arme, va continua și mai rapid. Războiul din Golf a demonstrat că diversificarea tacticii s-a accentuat și se accelerează, mediul informațional și cele mai puternice arme (A.W.A.C.S. și J.S.T.A.R.S.) fiind o dovadă grăitoare.

Așadar, după criteriul întrebuintării armelor în luptă mai apare un alt palier de tipuri ale tacticii - *tacticile forțelor de sprijin.*

Tactica armelor întrunite recunoaște tacticile infanteriei/ *vânătorilor de munte, blindatelor, și mecanizatelor, dar și o anumită tactică de sprijin al conducerii (comunicații, informatică, cercetare, poliție militară).*

În cadrul tacticii forțelor de sprijin se regăsesc tacticile artileriei, rachetelor și artileriei antiaeriene, transmisiunilor, trupelor de apărare antiaeriană și genului, *N.B.C., artilerie electronică, forțele speciale etc.*

Tactica logisticii sprijină cele două tipuri de tactici, constituind un domeniu hotărâtor în realizarea obiectivelor acțiunilor militare studiate de acestea. Căci logistica trupelor presupune: aprovizionarea, transporturile, mentenanța, asistența medicală, asistența sanitar-veterinară, asistența financiară, asigurarea căilor de comunicații, cartiruirea trupelor și adăpostirea materialelor.

Iată deci că avem de-a face cu un adevărat edificiu sistematic al însăși tacticii forțelor terestre (interarme), un important sistem component al macrosistemului cognitiv-acțional, al gândirii și practicii militare.

Continuare pe filea 9

O LUCRARE INEDITĂ „TRATAT DE ȘTIINȚĂ MILITARĂ”

Evidențele, arată că, la început de nou mileniu și secol, omenirea trece printr-o perioadă primentoare. Viața militară nu este exceptată de la acest fenomen; se pare că este chiar mai receptivă și grăbită. Literatura de specialitate din țara noastră demonstrează cu prisosință acest fapt reflectând și anticipând o autentică revoluție în domeniul militar, determinată îndeosebi de schimbările spectaculoase și imprevizibile, ce se înregistrează în planul relațiilor dintre state și coaliții, precum și în cel al apariției unor elemente inedită care conferă conținut raportului de forțe.

Știința militară constituie „locomotiva” care se avântă energic și mai profund în noul curent.

Numeroasele conflicte militare postbelice și confruntările atipice din timpul „Războiului Rece” constituie laboratorul de studiu al tipologiei viitoarelor confruntări militare deschise.

Întrebările referitoare la fizionomia viitorului proxim și îndepărtat sunt următoarele: *Ce ne vor rezerva noile tehnologii, implicațiile lor în gândirea și activitatea militară, ce forme vor căpăta confruntările militare atipice și cum vor fi acestea soluționate de știința militară?*

Pe fondul unor asemenea frământări, Editura militară a produs surpriza plăcută de a ne oferi o lucrare inedită, „Tratat de știință militară”.

Lucrarea, apărută în două volume, încearcă să ofere un răspuns întrebărilor de mai sus. După o jumătate de veac de acumulări în materie de teorie și practică, ea vine acum cu argumente științifice care să demonstreze că, indiferent de numărul și varietatea surprizelor aduse de valorile tehnologice ale secolului XXI, de reorganizarea armatelor și înzestrarea lor, de mutațiile în câmpul de luptă și ducerea războiului, știința militară va rămâne în aceeași măsură, dinamică, indiferent dacă i se va recunoaște sau nu statutul de știință socială particulară.

Tratatul este editat sub egida Statului Major General și poartă girul științific al Academiei Oamenilor de Știință din România, Secția Știință Militară.

Colectivul de autori, membri titulari și membri corespondenți ai Academiei Oamenilor de Știință din România: general de armată dr. Constantin Degeratu, general de armată dr. Mihai Popescu, general de corp de armată (r.) prof. univ. dr. Valentin Arsenie, general de corp de armată dr. Eugen Bădălan, general de corp de armată dr. Nicolae Păștinică, general de corp de armată conf. univ. dr. Neculai Stoina, general de corp de armată (r.) prof. univ. dr. Iulian Topliceanu, general de divizie (r.) prof. univ. dr. Costache Codrescu, viceamiral (r.) prof. univ. dr. Vasile Grad, general de divizie prof. univ. dr. Liviu Habian, general de divizie conf. univ. dr. Stan Stângaciu, general de flotilă aeriană prof. univ. dr. Aurelian Ioan Cioabă, general de brigadă (r.) prof. univ. dr. Nicolae Ciobanu, general de brigadă prof. univ. dr. Constantin Onișor, colonel prof. univ. dr. Viorel Buța, comandor prof. univ. dr. Marius Hanganu, colonel prof. univ. dr. Gheorghe Toma, colonel prof. univ. dr. Gruia Timofte, colonel prof. univ. dr. Mircea Udrescu; cadre din structuri ale Ministerului Apărării Naționale și ale Ministerului de interne, general de armată dr. Decebal Ilina, viceamiral comandor dr. Traian Atanasiu, general de corp de armată dr. Mircea Chelaru, general de divizie dr. Cornel Paraniac, viceamiral Ștefan Bența, general de brigadă dr. Mihăilă Bica, general de brigadă dr. Octavian Chițu, general de brigadă prof. univ. dr. Petre Grecu, colonel prof. univ. dr. Dumitru Alexiu, colonel prof. univ. dr. Liviu Deac, colonel prof. univ. dr. Teodor Frunzeti, colonel prof. univ. dr. Lucian Stăncilă-Manga, colonel dr. Nicolae Roman, colonel prof. univ. dr. Constantin Teodorescu, colonel prof. univ. dr. Vasile Vartolomei, colonel conf. univ. dr. Ion Preda, maior lector univ. Daniel Dumitru, maior lector univ. dr. Ion Roceanu. Personalități de prestigiu ale oștirii noastre, recomandă tratatul ca pe un document de referință în dezbaterile de idei ce vor urma, cu speranța că toate acestea vor contribui la dezvoltarea științei militare, sporind astfel esența și consistența aportului pe acest front actual și de perspectivă.

UN ESEU NECESAR ȘI CURAJOS:

„SECURITATEA ROMÂNIEI. ACTUALITATE ȘI PERSPECTIVĂ”

- un punct de vedere -

De curând, la editura Militară a văzut lumina tiparului eseu „Securitatea României. Actualitate și perspectivă”, având ca autor pe domnul general-locotenent doctor EUGEN BĂDĂLAN.

Pornind de la descifrarea proceselor geopolitice și geostrategice de nivel global, în încercarea de a surprinde esența și registrul în care se exprimă fiecare concept, de a sesiza direcțiile de dezvoltare, autorul stabilește incidențele acestora în spațiul românesc, definind elementele esențiale ale existenței României, ca actor cu statut internațional pe marea scenă a lumii prezente și mai ales viitoare.

Enumerând, analizând și prospectând evoluțiile posibile ale riscurilor, pericolelor, amenințărilor și potențialelor agresiuni la adresa sistemului național de securitate și descriind evoluția în timp a acestuia, autorul, un redutabil și curajos strateg ale cărui acumulări în domeniul teoriei au ca fundament științific nu numai studiul temeinic ci și o vastă experiență practică dobândită la comanda unor importante structuri militare, face demonstrația rolului de stabilitate pe care spațiul românesc l-a jucat și-l va avea în centrul și estul Europei.

Eseul curajos, cu un pronunțat caracter realist și critic, la care ne referim, se constituie într-o autentică provocare la studiu, analiză, dezbatere și justă decizie din partea structurilor îndrituite în domeniul securității naționale a României.

Depășindu-și calitatea de instrument de lucru pus la dispoziția înaltelor foruri politico-militare de decizie și structurilor lucrative ce le deservește, studiul avansează un punct de vedere bine fundamentat, care poate intra în „discuție” alături de alte opțiuni pertinente, completând și potențând valoarea acestora.

